Gazar byriin prolitaarinar, negedegtii!

Janvaari 12
1934
№11 (1162)
DEEDE-YDE KOTO
Ceentrsojuuziin, 19.

Bur-Mongoliin Ynen

BK(b)N BM MK, BMASSR TGK ba Burprofsoviin eder byriin oorgan

Şineer kedelmerileke, şineer ketelberileke

BK(b) Namiin 17 kuralda zoriulagdasan nøkød Kaganooviç Moolotov, Kyibeşeviin teezesyyd bol namiin byke emkiiin tyryy yiled beriiin oronuudiin, kedelmeriçedii̇n, kolkooznigud — udaaniguudiin, tuskai erdemtediin ba bişeç azalçadiin sanal bodoliin gol yyrqiin tebte baina.

Namiin teb komiteediin jabuulza bykii bodolgo bol olon niitiin baatarlig ilaltaar şalgagdaza begeed keden arbaad milijoon azalçadiin mederelde kaluuza, namiin zinkeni şugamiin zebni ba manai jabaza baisan zamni todorkoi ile bolzoi.

Odoo yjede gol bolgoko zorilgo bol kezeenikiees ilyy emkidkeliin kedelmeriiigi deere ergeke keregtei bolbo. Kojordugaar tabanziliin tesebiin ulas teriin zorilgo bol kapitaliis etegeed ba jere angiiigi bolon, angiiigi tyryyldeg, angiiin ilgaa, melzelge gargadag şaltgaa nuudligi ogtolon usadkaza, zon bykenii ekonoomig ba sanal sed kelees kapitaliizmiin ylegdelyydiigi ilan dabaza, byke oronii azalçan niitiiqi angigyi socialiis niitiin idebkitei baiguulagçad bolgoko gesen baika begeed men uul kojordugaar tabanziliin tesebiin azakuin gol zorilgo bol aradiin azakuigi şinedken teeknigzeryylke kedelmeriiigi gyicedken ecesleke gesen zorilgotoi.

Tiime tula ene jike zorilgiigi gyicedkekedee şineer kedelmerilelgyi, şineer ketelberilelgyi bol ko ygei baina. Ene jike yyrgiigi jabuulkadaa byke kedelmeriiigee zebeer emkidkeze jabuulkiigi bidenerees iregdene.

Syyliin yjede manai oronii byke azaliin baiguulalta deere emkidkegç in udka kemzeegyi jike urgazai. Emkidkegçe bol socialiis baiguulaltiin keregte gyiced bejee egesen,, uçar medeke, yiledberi bykeniigi tanika zokioon baiguulza çadaka ba zuram disceplii̇ne sakika kyn baika josotoi.

Namiin kedelmeriiigi emkidkegçe, yiledberiiin oronii emkidkegçe, kedee azal ba traansporta. beledken kangaka azal naimaa erkilelge, kotiin azal jabuulka bolon byke kedelmeriiigi udaridagçad bol odoo yjiin josotoi baatarliguud bolko juma. Ynendee manai yiledberiin oronuud kolkoozuud, traansporta, barilganuud deere azaliigi zebeer emkidkesen kedelmeriçed bol olon niiteer sa şalgadangyi baika argagyi.

Nøk. Staalinii ketelberi ba zaabariaar manai nam bol XVI-daki kuralaas odoo bolkojoo baigaa XVII-daki kural kyrter kedelmeri lekedee byke azaliin jabuulga deere nileed jikeken emkidkeliin kedelmeriiigi jabuulza, prolitaariiin diktatuuriiin byke salbarinuudiin kedelmeriiigi zygeer ygei saizaruulsan baina. Odoo şine ergice deere, kojordugaar taban ziliin tesebiigi bejelyylen gyicedkeke yjede emkidkeliin kedelmeriiigi byri sain, byri nugarkai bolgoko kamagaas çukala baina. Nøk.Kaganooviçiin teezis dotor ilangajaa şineer kedelmerileke, ketelberiigi şineer tabika tukai jike kelegdesen baina.

Emkidkeliin asuudaluud tukai nøk Koganooviçiin teezis bol soveediin, azakuin ba namiin kedelmeriiin gol dutuu zyilnyydiigi ile ryylen gargakan:

Caasan biurokraad ketelberi ba doodo şatiin soveed azakuin ba namiin emkinyyd zavod, ceek, kedee toskon, kolkooz sovkooz ba tyynii tasaguud sanalaa josotoigoor tabikagyi jabadaluud;

Azalaas tasarkai „jerenkii" deregtiibyyd ba keden olon prikaazuud onco todokroi ketelberiiin orondo byke azaliin zizeg zyilyydiigi şinzelen yzekiin orondo ygtedeg baina;

Azakuin ba soveediin aparaaduud dotoroo keden olon keltes ceegtor geke metiin çatanuudiigi togtoozo tyynde keden olon kedelmeriçediigi baiguulaad josotoi yiledberiin gazar deere kedelmerileke inzeneer-teeknikiin kedelmoriçediigi samaaruuldag baina.

Kedelmeriee jabuulka cagtaa yiledberi daagçiin kubiin kariuucalgiigi ton suladkaza, byke asuudaliigi bygedeeree „Koleegooi"kelceze ketelberileke meteer byke azaliigi onco ezegyi bolgoson kereg baina, ulasiin ba namiin temer discepliiniigi ile ba daldaar zabkairuulka jabadaluud baina.

Iime ketelberi bol bidenii uragçaa debzekiigi tyrgedkeke ygei karin koişo tatakani çukam baina. Tiime kedelmeri bol jamarç azaliigi gemteene. Bideneriin urgçaa jabaza kegzeke byri iime kedelmeri, ketelberiiin iime meeted ton korotoi baina.

Uul teezesyydiin — tus byri komuniistanuudta, komsomoolçuudta kedelmeriçedte, kolkoozçondo, tuskai erdemtende, alban kaagçadta ceke kelekeni: eeriingee jamar juumanda çadabaritaigi karuulzaeg! Kerbee çi bol suraka kyceltei ynen sainaar kedelmerileke ba eertee tus ailan daalgagdasan azaliigi erkim sainaar gyicedkeke, nam ba zasagiin byke diregtiivyydiigi şuud bejelyylke baibal—çinii urida manai oronii byke bajalig, jiree edii cagiin gaikaltai baidaliin yyden neeltetei. Kerbee, çi bol zalkuu, ynen sedkeleeree kedelmeriledeggyi, disceplii̇ne zuram sakika ygei nazagai zabkai „jerenkii" deeree ketelberiledeg, byke azaliin teeknikiigi şudalaagyi kyn bol—tonil busadiin kedelmerileke ba kygzeke jabadalligi buu saatuul geze keleke josotoibdi: Prolitaariiin digtatuuriin byke emkinyydte ketelberiigi saizaruulkiin telee uul teezesyydiin zaabarilakani:

Nege—Olonii praagtikaas tasarkai „jerenkii" ketelberiees onco todorkoi ketelberide oroko". „Jerenkii" togtoomzonuudaas azaliin teeknig ditaaluudiigi şinzelen yzesenii yndeseer abtasan opiratiiv togtoolnuudta oroko. Doodo şatiin yiledberinyydtei ceek, bylgem yiledberi, kolkooz, toskon, MTS, sovkooz ba bişe) amidiin baricaatai bolko.

Kojordoki—azal daagçiin kubiin kariuucalgiigi jikedkeze tuskai pyunkcionaal kabijaa medelgiigi usadkan, ezegyi kedelmeriiigi ygei bolgoko.

Gurbadaki—Nam ba zasagiin byke diregtiivyydiigi kerzerge gyicedkeze baisaniigi cag yrgelze şalgaza baika begeed, enyyniigi erke bişe azal daagça eeriin bejeer orolcon gyicedkeze nam ba soveediin discepliiniigi çangadkaka josotoi.

Derbedeki — Aparaadiin albanuudta baisan tuskai beledkeltei kedelmeriçediigi abça, doodo şatiin yiledberide kanduulka tedenii kedelmeriiigi saizaruulka josotoi begeed tedende cag yrgelze azal elkilegçiin zygees onco todorkoi amidiin ketelberi egteke josotoi.

Ene bykii yyrgenyydiigi gyiced bejelyylkiin zailaşagyi erke baidal bol caaşadaa şyymzel ba eesediin şyymzeleliigi ulam deeşeni ergeke socialiis meriicee ergedkeke namiin kedelmeriçediin kolkooz niguudiin ba olon niitiin idebkikeçeeliigi byri ergeer delgeryylen mkidkeke jabadalda baina.

Nøk. Jirbaanoviin ba Markiizoviin iledkel nyydiigi daguulan kelegçed

Gigaantiin barilgiigi cag bol zor dotorni dyyrgekebdi

Nøk. Ivanooviin yge

(PVRZiin barilgiin naçaalnig)

Nidonon zilde Teb komiteediin PVRZ zavoodiigi barika gazar tukai asuudal şiidkeze baika yjede Buriaad Mongoliin namiin emki-Mozkom ba AKS bol ene zavoodiigi Deede-Ydede barika tukai jike idebki gargasan azai. Gancala Burmongoliin namiin emkiiin cu kariltagyin açaar. teb komiteed bol PVRZ gi Deede-Ydede barika geze şiidkeberi abasan baina.

Moziin namiin emkiin ene temecel bol zeb ba çukala balsan, Buriaad oron eesediingee yndesen proletaar kaadra beledkeke bolzoi. PVRZ bol byke kolbooto ulas dotor gyn udkatai begeed, iime zavood SSRK bi Jivroopodaç ygei baina. Zavoodto 14 mingan kedelmeriçen juu ali bylenertejee 40 mingan kedelmeriçen prolitaariiin koto bolko kyn amitanii toogiin talaar Deede Yde kototoi adali bolko juma. Ene zavood bol 300 miljoon tekerigiin begeed Staalingraadiin traagtoriin zavood, Tyrksiib ba Kolbooto ulasiin busaç jike barilganuudaas 2 dakin jike bolko azai. PVRZ zavoodiin barilga Durna Kizaarta ba Zyyn Sibiirte tusagaar udka çanartai tula, respyybliigiin ba kizaariin emkinyydiin zygees zavoodiigi cag bolzor dotoroni bariza gyicedkekiin sanaaçalga ba tusalamza keregtei.

Bidener, 1933 niigi jereukii deereni kangaltataigaar dyyrgesen geze nøk. Ivanoov kelebe. Barilgiin teseb 108% gyicedkesen, men azaliin byteeciigi ba discipliiniigi deeşelyylke, yne kimdaruulka jabadaida gyicedkeltei bide.

Bidener bol ene gyicedkelyydeer dutagdal ba berkeşeelnyydiigi daldalaka josogyi begeed, urida byriç jike berkeçeeluyyd baina, juunbe gekede, 34 onii barilgiin teseb bol engeregçe ziliinkiees 3 dakin jike baika ba barilgada 70 milijoon tekerigiin keregsel zeeri gargaşalkaar baina.

Ene ziliin 180 paravooziin zasabariin ceeke çudalan mergezeke gesen yndesen zorilgiigi gyicedkeke jabadal bol kizaariin nam emkinyydiin ba juunii tyryyn Burmongoliin emkiiin sanaaşalgaar toiruulagdan gyicedkegdeke geze kizkom bol sain togtool batalsan.

Aimag byriin emkinyyd bol ulasiin ba kizaariin, respyyblig dotor toriin ba indyysteriiin çanartai ene barilgiin kemzeegi oilgoko josotoi. PVRZ-giin barilgada idebkiteigeer tusalaka ba enyyn tukai azal kedelmeriiigi suladuulka ygei kerdgtei.

Ene too bol 1 dygeer kvartaal 13 minga bolko josotoi, 2 dugaar kvartaalda men 13 minga 3 dugaar kvartaalda 15 minga,ziliin tyryyşiin kakasta 17 mingan kedelmeriçen baika josotoi baina Gadna, 1,5 mingan yrgelze kaadra ilgaza abka josotoi. Enyyniigi gyicedkeke jabadal juunii tyryyn aimaguudiin ujalga bolko begeed, yndesen kedelmeriçenii kaadra baiguulkada tusalaka josotoi,

Nøk. Ivanooviin ecesieldee keleke uçar: Moziin konfereençiin teleelegçediin 17 mingan kedelmeriçeniigi kangaka idee kooliin eesediin beledkelde sanaagaa tabikiigi temdeglebe.

begeed, loodornuudtai temeceke kuuli zarçamtai bainabdi. Ene kuuli ton muugaar dyyrgegdene. Zişee: „Leeninii Zam" kolkooziin geşyyn—Mitrofaanov gegçe 9 sara dotor180 eder proguultai, men Riçkoov gegçe geşyyn 179 eder proguultai, basa busaç loodornuud ene kolkoozdo baika. Edener bol oroidoo ene saja—dekaabrida kolkoozoos gargagdasan baika juma. Proguulşiguudiin tukai kuuliiigi eris bejelyylke josotoi.

SSRK-iin TK iin Fevraaliiin seesiin togtooldo ekin proguul kiikebeni 5 azalta edet kyrter jalalka 2 dugaarta kolkoozoos keeke. gesen baika.

Kolkooziin zeeri sakika karaka jabadal ton muu. bidener bol 20 30 „kulagaiça" komsomoolçuudiigi ilgeze kolkooziin zeeriigi„kuluulgaka" josotoi bide. Zeeriee „kuluugdasan" kolkooziin ketelberilegçedte katuu kemzee abka keregtei. Zeeriin sakilgiigi ton çanga bolgozo, tere „kulagaiçadiigi" koosoor bucaaka keregtei.

Yresenii foondo baiguulka tukaida: 1. yresenii kerzerge urgakiini şalgaka; 2. askagdasan yresenii çanariigi şalgaza, muu baibalni sain yreseer soliko josotoi.

Nøk loonoviin yge

Gazarkomiin ulas teriin keltesiin nacaalnig

Dekaabri 24-nii „Izveesti" sonindo SSRK iin AKS-iin azakuin doogovor batalka tukai togtool tunkaqlaqdasan begeed, ene togtool bol bykii azakuin zurgaanuudiigi Fevraali 10 naas kozom bişe 1934 onii niuuriin kedelmeride doogovor batalkiigi ujalgalsan. Zygeer doogovor batalkadaa 1933 onii ynecen deeşelyylke josogyi azai.

Ene doogovornuudiigi batalkani çukala geze ken bykende sonortula, ene keregiigi udaaruulza baisan jabadaliigi zogsooko keregtei.

Bi bol kolkooznuudtai batalka doogovoriin zuram tukai kelene; Kenç bol MTS-iin karijaata kolkooznuudiin gazarta ulas teriin keltesees zaabari zebşeerel aban gyigeer kedelmerilke josogyi. Ulas teriin keltes bol eeriingee kolkooznuudiin kedelmeriiigi tesebleze, kolkooznuudiin zarimiigi modoçi relgede, zarimiini ed baraanii çirel gede jabuulka zergiin erketei azai. Ulas teriin keltesiin sanaagaa tabika uçar bol oi modonii telee temecel ba namiin busaç daabarinuud begeed.

tedenii doogovoroo erkim çanartai gaar cag bolzortoni gyicedkeleer kangaka josotoi baina.

Minii kolkooznuudta garça jabakadaa dairaldasan zyil gekede, olon kolkooznuud kedelmeriiin teseb ygei baisanç tereni teseb bişe, gagca tarilgiin ba kuriaalgiin too geke zergenyyd baika juma.

Teseb zokioolgodo kolkoozçon niite kabaadasan ygei, tereni MTS iin zokioozo egesen teseb baika juma. Iime tula, ene cagtaa bykeli ziliin teseb zokioozo ekilke keregtei baina. Gadna, kolkooziin idebkiteniigi cugluulza, aimagiin ba MTS-iin tusalamzataigaar, zarim kolkooznuudta zişeete teseb zokiooko ba brigaadanuudaa togtooko jabadaldani tusalka keregtei. Tere zişeete te ebee kolkooziin idebkitenii zebleen deere ba tasguudta kelceze, tesebiigi byke kedelmeriiin byidknlteigeer zokiookiigi zaaza, karuulza eke keregtei

Taanar bol nøk. Kaganooviçiin kiike iledkeliin tukai Teb komiteediin teezis unşasan beze. Kinaltiin çukalani byriç ile beze. Kolkooznuudta kinalta geze ygei, gazariin amaraarç kagalagdaza ba jamaraarç tariaanii tarigdaza baisaniigi kenç medekegyi baina.

Kolkooznuudigi ketelberilegçed bol kedelmeriiin jabazaç baikadani ba men syyldenç şalgadaggyi baina. Kedelmeriiin çanariigi şalgaka komiisa caarsan deere baina. Zişee:

Bidener bol discipliiniigi bekizyylke temecelees ekilke josotoi,

Nøk. Kovalioviin yge

(B-M. Praavdiin regaagtor)

Nøk. Kovalioviin kelekeni, manai moziin IX konfereenca bolsonoos koişc odoo kyrter aimag, rajoonii ba kolkooznuud bolon faabrig zavoodiin keblel sonin biçegyyd nelieed olon olon bolson baina. Manai keblel çanariin talaar saizaraba. Gebeç, manai kebleliin azal kedelmeride dutuu ba dunda alduunuudç nileed garsan baina nen nøk. Kovaliov bol eeriingee ygede keblel soninii kedelmerileke arga meetod tukai ba zorilgonuudiigi keleed namiin mozkomiin togtooloor ene ziliin fevraali sarada kedelmeriçen kedeenii sonin biçegçediin kural tatagdaka bolson begeed tere kuralda beledkeliin kedelmeriiigi danii jabuulka josotoi gene

1934 ondo juunii telee temecekeb

—Kedee aza yiledberiiin byteen gargasan edleliigi engergesen 1933 oniikioos 21 proc. jikedkekiin telee. Kende aza yiledberiiin arkomaadiin talaar byteesen edlel 23 proc. urgaka josotoi, kengen azayiledberiiin arkomaadiin talaar—10,6 proc., modonii yiledberiiin arkkomaadiin talaar—18 prnc., Tedkanarkomaadiin talaar—22 proc,

—Yrgen kcregleliin zyilnyydiigi byteen gargaciigi 17,8 proc. jikedkekiin telee.

—19 miliaard kilovaat—çaas elektriin kyçe azallakiin telee.

—96,250 mingan toonno çuluu nyyrse abkiin telee.

—30.662 mingan toonno neefti abkiin telee.

—10 milioon toonno şirem, 9,800 mingan foonn bolod kailuulkiin telee ba 7 milioon toonn şaba gargakiin telee,

—40.000 tavaariin ba pasaziiriin vagoonuudiigi ba 1,253 paravooznuudiigi byteen gargakiin telee.

—115,300 traagtornuud ba 75 min. avtomoviiluudiin telee.

—2.927.100 mingbn meeter keben caarsanii bysiin ba 188 milioon meeter lioonii bysiin telee.

—Kende azayiledberide azaliin byteesiigi engeresen ziliinkiees 13,5 proc. debzyylkiin telee.

—Byteesen ediin eeriin yniigi 1933 onii dunda zişeenii zergees 4,7 proc. kimdaruulkiin telee ba 1934 ondo eeriin yniigi kimdaruulgiin nezeed proceente bol 260 miljoon tek. ilyygi kimgadaka bolno.

—Barilgada eeriin yniigi 15 proc. kimdaduulkiin telee ba barilgada eeriin yne kimdaruulgiin nezeed proceente bol 165 milioon tek. kimagadal eke daina.

—13 şinenyyd doomnonuudiin, 40 marteenuudiin 25 şababaka stanooguudiin, 3 bleyyningnyydiin 39 şinenyyd çuluu nyyrsenii şaaktanuudiin ba benziin gargaka 13 krekiingenyydiin, telee.

—93.250 miggan ga kabariin tariaalan ba 36,840 mingan ga namariin tariaalan kamta deere 1934 ondo 130,1 milioon ga tarilgiin talmain telee.

—540 şinenyyd maşiina-traagtoriin staancanuudiigi emkidkekiin telee.

—5 ziliin caanaki dunda zergiin urgacatai zişeelyy telee gebel: oroosoto tariaalangiin talaar—13,9 proc. kebengiin talaar—12 proc., lioonii talaar—10,6 proc., saakariin sviookliin talaar—28,3 proc.' naran cecegiin talaar—12,7 proc., kartaabkiin talaar—14,8 proc.

—Temer zamiin traansportada syydkedee 68 mingan vagoon açaa teekiin telee.

—Byke aradiin azakuin falaar 37,7 miliaard tekerig kegelmeriiin kelesenii telee.

—Kedelmeriçen ba alban kaagçadiin soc storokovoin 4.960 tekerig ziliin biybzeediin telee.

—SSRK-iin aradiin olzoboriin engersen zilde 50 miliaard tek. baisanaas ene zilde 60 miliaard bolgokiin telee.

—Aradiin azakuin talaar jikeken kebelmeriiin kemzee 1933 ondo 19 miliaard tek, baisanaas ene zilde 25,1 miliaard tek. bolgokiin telee.

—Deede surguulinuudaas 44.700 kyniigi, teeknikymyydees 125.300 kyniigi, rabfaaguudaas 77.000 kyniigi ba FZY-dees 525.000 kyniigi gargakiin telee.

Janvaari 28-da Kizaariin namiin kojordugaar konfereenca neegdebe

Janvaari 8 nii ydeşiin 7 çaas 15 minuutada Irkyy kotiin erdem sojoliin Baişanii jike zaal dotor Zyyn Sibiir Kizaariin namiin kojordugaar konfereenca neegdebe.

* * *

Kaluun aliga tasalgaar ugtagdasan Kizkomiin sekretaar nøk. Raazymov bol eeriingee ekilen kelesen bogonikon yge dotoroo namiin 16 ba 17 gugaar kuralnuudiin kooron do socialiis baiguulaltiin byke salbarinuud deere soveed ulasiin tuilasan aguu jikeken amzaltanuudta cegnelge egebe

Eeriingee kizaar dotoriin baidal tuşaa togtozo keleke zuuraa nøk. Raazymov bol amagalan bişe badalaa cag darui usadkaza Zyyn-Sibiiriigi soveed ulasiin zyyn zygiin kyçetei bata suuri men bolgokiin telee çanga temecel kiikiigi byke emkiigee uriaalan duudazai

Uul namiin konfereenca bol Zyyn Sibiir kizaariin namiin emkiigi daiçalakui çadabaritai tyryy kizaar bolgokiin tyykete şiidkeberi abka josotoi geze nøk Raazymov temdeglene

* * *

Konferenciigi keelke oorganuud songogdobo Nøk, nøk. Syliimov Jaroslaavskii Raazomov Akyylov ba Korodkoov gegçediin nerii duudagdakada zaal bol nergin aliga taşana Byke delekein prolitaarnariin udaridagça bolko nøk Staalin tyryytei kendete preziidiym sungaka tukai duradkal bol men nergime aliga taşalga avaacaar byrkeegdeze bygedeeree kel deeree bosozo zogsono „Internacionaaliin" abiaan sonosogdono,

BK(b) Namiin Teb Komiteed ba zasagiin gazariin emenees RSFSR iin Aradiin Komisaarnariin soveediin tyryylegçe nøk Syliimov konfereencada bajariigi kyrgene Tyyniiçaas kagadiin ygiigi konfereenca bol ton ankaraltaigaar sonosono

Zyyn kilede oiro baisan tula manai kizaariin tuskai erke baidaliigi temdegleke zuuraa nøk Syliimov bol Zyyn Sibiiriin namiin emkiiin urida ton jikeken zorilgo tabina gebel kizaariin koino geegdesen uçariigi bogonikon bolzor dotoroo usadkaza Zyyn-Sibiiriigi SSRK iin Zyyn zygte eldereşe ygei bata tulguuri men bolgoko

Nøk Syliimov bol eeriingee ygiin dyyrgeltede soveed ulasiin Alas-Dorono kile bol ton kurçaar kamagaalagdaza baina. Socialiizmiin jireze baigaa kedeleeniigi tasalduulka kyçen geze baika ygei geze kelene.

Konfereenca bol n. n. Staalin, Kliim Vorozilov ba Rliyykarte bajariin telegraama ilgezeki

Ene tediigeer konfereenciin negedygeer suudal dyyrsen

Janvaari 9-nii egleenii suudalda BK(b) Namiin Kizaariin komiteediin kedelmeriitukai nøk. Raazymoviin iledkel bolbo

1933 onoos 1937 on kyrter SSRKiin azakui deb-

Nvmiin 17 kuralda kojordoki asuudal bolgon n. n. V. Moolotoviin ba V. Kyibeşeviii

Kedelmeriçen agiiin baatarlig temecelin gabijaagaar, negedygeer tabanzil dotor socialiis azakuin suuri tabigdaza çadagdaba, kapitaliis josonii syylçiin angi niudargan ba jaçuud—butacokigdobo, tiin zuura uul olonki tariaaçad—kolkoozçod kedee nutagta soveed zasagiin beki tulga bolbo. SSRK bol socialiis zam deeree eceslen bykezebe.

Teeknikiin talaar tyryy, tomo aza yiledberi SSRK dotor negedygeer taban zil dotor baiguulagdaba, tere zuura kengen ba kooliin azayiledberi, kedee azakui kojorligi tyrgeneer debzyylkiin arga olguulka, aradiin bykii azakui şinedken baiguulkiin yndese bolko, socialiizmiin ed kogşoliin eke bolko, meneenii josonii kende indyystri baiguulka kereg deere ilangajaa jike amzaltanuudiigi oloson baina. Sloozno stanooguudiigi byteeke yiledberi avtomobiili ba traagtariin azayiledberi, kombaajina byteeke yiledberi, airaplaan ba airaplaanii motoor byteeke yiledberi, generaator ba tomo corgonuudiigi byteeke yiledberi, erkim sain çanartai bolood kiike yiledberi, ferosplaav ba aliumeeni gargaka yiledberi, meneenii josonii kiimiin azayiledberi, siintez kançuugiin azayiledberi, azood ba kiimal şerbesete zyilnyydiigi byteeke yiledberi ba busaç zergiin azayiledberiiin şine şine salbarinuudiigi arba korioor ton şineer baiguulagdaba. Bysiin, gutaliin, makanii, konseerviin, caarsanii ba busaç ene zergiin azayiledberinyyd meneenii josonii teeknigiin yndeseer seliben zasagdaba. Kapitaaltanii teeknigiin erkim sain yliger yzyylsentei tem teree bailldaka ba aradiin bykii azakuigi şine teeknigiin şojoliin deede şatada şilzyylke tyryy çanartai keden mingan yiledberi baiguulagdaba.

Negedygeer tabanzil dotor kedee azakui yndeseeree selbigden şineer baiguulagdaba. Proletaari angi bol leeninii namiin udaridalga doro jabaza, keden milijoon azalçan tariaaçadta kamtiin azaliin sainiigi medyyleed, kedee niutagta kamtiin şine baidaliigi baiguulba. Azayiledberiiin debzeliin ilaltanuud kedee azakuigi maşiniin josonii teeknikiin kargui oruu zalaka kereg te tuiliin jike amzaltanuudiigi olgoson. SSRK bol delekei deere aguu jike kedee azakuitai oron bolbo.

Azal kedelmerideе socialiis josonii şine disclpliine nebteryylke kereg deere oldoson tuiliin jike amzaltanuud, kedelmeriçediin şudalasa saizarasan uçar, yiledberiee emkidken zokiooko kereg deere oloson nileed jike amzaltanuud bygedeeree, teeknikiin talaar şinedken baiguulza baika zuura, azaliin byteeciigi deeşelyylke keregte ilaltanuudiigi olguulba. SSRK bol azaliin byteeciigi deeşelyylkiin teempeeree bygede kapitaalta ulasnuudiigi uridalasan baina. Uridlakadaa tedenii tuiliin kegzeltei zilnyydees zişeegyi tyryyn garsan baika jum.

Prolitariaad bol tabanziliin tesebligi bejelyylke deerees garsan tuiliin jike berkeşeelnyydiigi dabaza garaad, koto ba kedeegiin azalçadiin amidaral baidaliigi saizaruulkiin talaar tyykede oroko çanartai ilalta kiibe. Soveed baidaliin aza bol debzeze garsan tere şataa jireed baikadka azalgyigi cem usadkuulsan ba kedelmeriiin ederiigi 7 çaas bolgoko arga olguulsan, kedee niutagiin jadaralta ygeirelte baidalda orokiigini zogsoon boliuuluulsan baina.

Kedelmeriçed ba kolkoozçed eglee ederiingee aminii kereg tukaidaa ton naidamtai jabalgiin itegel olbo. Tedenii baidaliin ed kogşol ba gegeerel bolbosoroliin kemzeenii ulam deeşelkeni gancai eesediin gargasan azaliin kyceni çanar ba too deerees bolko bolbo. SSRK dotorki azalçadta azalgyi jadaralta, yleskelente baidaliigi amcaka ajuul yzegdekee bolibo. Kedelmeriçen kolkoozçon byken eesediingee jireedyi baidal bajartaigaar, itegelteigeer kylieeze, erdem ba sojoldo ulam jike erilge tabika bolbo şuu.

SSRK bol sojoliin talaar negedyygeer tabanzil tyryy ulas bolzo çadaba. Keden arban milijoon kedelmeriçen tariaaçan yseg biçeg medeke bolbo. Basa ujalgata niitiin ekin surgaal bejelyylze ekilegdebe. Surguuliaas gadaniin surgaali ergeneer delgerebe. Sonin biçeg, sedkyyl nom debter keble ke jabuulga eris deeşee kegzebe. Teeknigiin tuiliin jike keden pravleemenyydiigi bejee daaza şiidke ken zergeer şinzelkii ukaan ba teeknigiin bodolgiin debzelte deere nileed amzaltanuud oldoson abina.

Byke kolbootiin yndesetenii ra-joonuud azakui ba gegeereliin talaar ilangajaa jikeer debzesen baina.

Tedenyyd bol urdanaas kocoroson baidalnuudaa eceslen usadkakiin zamaar erçemtei dabçaze ja baina.

Negedygeer tabanziliin den gargaad baikadaa, byke delekein keden zuun milijoon azalçadiin niuuriin urda nege oron dotor socialiizm baiguulza bolko uçariigi bodoto kereg deere kyn terelkitenii tyykede nen tvryyn bejelyylegdeçenr igi laruulba.

Negedygeer tabanziliin ede bygede amzaltanuud bol kojodugaar tabanziliigi baiguulka, bejelyylkiin tula tuiliin kycetei tulguuri ba arganuudiigi beledkeze egebe.

„Kojodugaar tabanziliin ulas teriin uul zorilgonuud bol kapitaalta etegeed ba anginuudiigi bykii deereni eceslen usadkaka, angiiin ilgaa ba melzelge teryylegçe şaltagaanuudiigi cem ygei kiike, azakuida ba kynii medereIde baisan kapitaalta josonii yilegdelnyydiigi tyrize gargaka, oroniigoo bykii azalçan aradiigi zorilgo medeze, idebkitei jabaza angigyi socialiis niitebaiguul agçad bolgoko baina".

(Namiin XII dugaar konfereence).

kynii kyzyy melzegçe anginuudiin ylegdeliigi eseslen usadkaka ba azalçadiin medelde cem orodog ulasiin olziin kamta deere urgaka uçarnuud bol kojodugaar tabanzil dotor olon temen kedelmeriçed, kolkoozçodiin amidaral baidaliigi ulam tyrgeer. Saizaruulka, bodoto salingiigi nileed deeşelyylke, azalçadiin ed keregleke kemzeegi kojor kagas—gurba dakin nemyylke bolno şuu.

Aradiin bykii azakuigi—azayiledberi traansport, kedee azakui—teeknigiin talaar ergeneer şinedken baiguulsanii tulguuri deerees tede yyrgenyydiigi gancai bejelyylze çadagdaka; tiimees kojordugaar tabanziliin azakuin şiidkekii yyrge bol aradiin bykii azakuigi şinegken baiguulka jabadal dyyrgeke bolno şuu Kojordugaar tabanzil dotor aradiin azakuigi teeknigiin talaar şinedken baiguulza dyyrgeke keregte şiidkekii uçarani bol şine yiledberi ba şine teeknikiigi medeze şudalza abka yyrge bolno. „... Şine baiguulgiin abijaas deere şine zavood. şine teeknigiigi eerçelze abkiin abijaas azaliin byteeciigi çangakanaar deeşelyylke jabadal. ed tabaariin bodoto gargaşiigi çangakanaar bagadkaka jabadal byken kojordugaar taban zil dotor nemegdesen baika josotoi" (Staalin).

I Kojordugaar tabanzil dotor aradiin azakuigi teeknigiin talaar şinedken baiguulza dyyrgeke ba byteeke ed tavaariin urgakiin programa.

BK(b) N iin TK, SSRK iin AKS kojoroor abtasan, Bykekolbooto ulasiin teseblеke komiisiin bariuulsan kojordugaar tabanzil dotor aradiin azakuigi teeknikiin talaar şinedken baiguulza dyyrgeke ba byteeke ed tavaariin urgakiin programiigi BK(b) N-iin XVII dugaar kural batalaza togtookoni:

1. Negedydeer tabanziliin eces—1932 onii 43 milijaarda tekerigees 2,4 dakin ilyy juu ali ceregiin urtaiki yjetei zişeelbel jese dakin şakuu ilyy bolkoor kojordoki tabanziliin eces—1937 ondo 103 milijaarda (1926-27 onii yne deere bodoson) tekeriq bagcaanii ed tavaar bykii aza yiledberi byteeke geze oloko. Olonii keregleke ed tavaar byteeke talaar negedygeer tabanziliinkiees baitagaa (negedygeer tabanzil dotor ziliin dunda zişeegeer teempiin urgakani 17 proceente baibal, 21,9 proceente bolko jum) kojordugaar tabanzil dotoroo yiledberiiin zer zebseg byteeke teempiin urgacaas kojordugaar tabanzil dotor yiledberiin zer zebseg byteeke teempiini urgakani ziliin dunda zişeegeer 15,9 proceente baikadan 21,9 p r o c e e n t baina ulam tyrgeer kojordugaar tabanzil dotor teempeni urgaka bolno.

2. Azayiledberiin çukala salbarinuudiin ed tavaar byteeke kemzeegi dooro durcasan too bolgon olguulka. 1937 on „kyrter egtesen daabari.

I Yiledberiiin zer zeb seg byteeke jabadal (26-27 onii yneer, milijaarda tekerigyyd)

	Bodoto toogooroo	1932 ontoi zişesen %
I Yiledberiiin zer zeb seg byteeke jabadal (26-27 onii yneer, milijaarda tekerigyyd)	48,4	209,4
Enyynees:		
1. Maşiina byteeke yiledberi (mln tek)	21	227
Enyynees:		
Mitaal otolko stanoog (mingan kesegeer)	40	267
Traagtor (negenl arban taban kycenii tentei adali ming. toolokodo	167	223
Kombaajan (mingaar)	25	250
Paravooz (negeer)	2900	350
Tavaariin vagoon (ming)	128	576
Avtomobiili (ming.)	200	837
2. Elegtre kyce (mld kilovaat çaasaar)	38	283
Enyynees		
Glaveneergiin rajoonii staancanuud	25	302
3. Çuluu nyyrse milijoon toonoor)	152	235
4. Neefti gaaztajaa (mln toonnoor	47	230
5. Şirem (mld toonnoor)	18	325
6. Bolod (mln toonnoor)	19	325
7. Temer (mln. toonnoor)	14	331
8. Zed (mingan toonnoor)	—	332
9. Kiini (mld tekerigeer)	5,7	307
10. Kireedesen modo (mln kyyb meetr)	43	176
II. Amidaral baidaliin keregsel byteeke jabadal (26-27 onii yneer, milijaarda tekerigeer)	54,3	268,8
1. Kengen azayiledberiiin arkomaad	20,5	208
2. Beledken kangaka arkomaad	12,9	383
Enyynees: kooliin	17	306
3. Kende azayiledberiiin arkomaad (olonii keregleke ed tavaar)	2,9	300
4. Yiledberiiin koperaaca	6	310
5. AKSiin beledkeliin komiteed (tariaa talaka, kyrpeen ba busaç)	2,5	250
6. Azakuin emkinyydiin olonii keregleke	8,6	181

Kedelmeriçen, kolkoozçodiin tyrgen urgaza baigaa erilgiigi gyiced kangaka jabuulgada niutagiin azayiledberi bol çukala nemeri bolzo eke deerees tus kural bol kojordugaar tabanzil dotor niutagiin azayiledberiiin olonii keregleke ed tavaar byteeke jabadaliigi gurba dakin urgaka geze bagcaagaad, tyykei ediigi şine şine zyilnyydiigi bideren olkiin koinoos ba niutagiin azayiledberiigi debzyylke keregte tuiliin jike yyskel gargakiigi niutagiin oorganuudiigi ujalgalna.

Tus kural bol byke kolbootiin ba respyybligyydiin aza yiledberiiin medelde baisan keden zergiin yiledberinyydiigi niutagiin oorgonuudiin medelde eke ba niutagiin azayiledberiees oldoson diilenki kubi ceber olziigi niutagiin gyicedkeke komiteeduudiin medelde eke zergeer niutagiin azayiledberiigi bekizyylkiigi TK, AKŞ kojoriigi men ujalgalna.

3. Azayiledberiigi debzyylke ba aradiin azakuigi teeknigiin talaar şinedken baiguulka jabuulganuudiigi bejelyylkiin tukai abtasan programiigi gyicedkekiin tula dooro dursagdasan zyilnyydiigi çukala bolgon tus kuraliin temdeglekeni:

a) Teeknigte oldoson şine şine zyilnyydiigi oirokon bolzor dotor kedelgeze çadaka bolguulkaar ba negedygeer, kojordugaar tabanzil nyyd dotor ton şineer baiguulsan ba kuuçaniigi yrgelzedeni selbin zasasan şine yiledberinyyd bykii azayledberiiin byteeke ed tavaariin 80 proceentiigi 1937 ondo byteeze eker bolgon SSRK-iin aradiin azakuin bykii salabarinuudiigi teeknigiin talaar selbin kujaglaka jabuulga kiike. Gancal kojordugaar tabanzil dotor byteeze aradiin azakuida egesen zer zebsegeni kojordugaar tabanziliin syylçiin ziIde aradiin bykii azakui dotor kedelze baigaa zer zebsegiin 50-60% bolko josotoi.

b) Şine şine tereliin yiledberiiln ergeneer debzeze baika zuura teeknigiin talaar tyryy, meneeni josonii zer zebsegiigi aradiin azakuin kereglekede eesediingee kycee byteeze cem kangaza çadakaar boltor aradiin azakuin tyryy salbari bolko maşiina byteeke yiledberiiigi şineɗken baiguulka josotoi. Kojodugaar tabanzil dotor 200 ziin kyrter şine stanooguudiigi byteeze çadaka bolko josotoi. Mitaalaar maşiina byteeke yiledberi bol maş ina byteeke yiledberi, mitaalyyrgiin ceek kengen azayledberi, kooliin azayiledberi bykende kereglegdeke gyiced kompleegte zer zebsegiigini ba keden arban şina jan ziin maşiiniigini byteeze çadaka bolko josotoi. Kedee azakuin maşiina byteeke yiledbeii bol kedee azakuigi onisozoruulka jabadaliigi caaşani yrgelzelkiin tula ba ilangajaa temeselig ba yiledberiiin urgaciigi azallakada jike kyçe garguuldag kedelmeriiigi onisozoruulkiin tula (onisoto argaar, maşiiniin kyçeer azalaliin tula) kereglegdeke bykii maşiina ba traigtarti çagtagalka zebsegyydiigi cem byteeze çadaka bolko josotoi.

c) Azayiledberide kende ba jike kyçe garguuldag kedelmeri bykeniigi cem onisozoruulka jabadaliigi diilenkideni dyyrgeke. Çuluu nyyrsenii yiledberiin talaar tabanziliin syyl boltor bykii kedelmeriigini onisozoruulka zuura maltaka kedelmerigi 93% onisozoruulka josotoi. Kara mitaluurgiin talaar gyiced onisozoruulagdasan doomnonuudaas 80% şirem abka kemze kyrter onisozoruulka jabadaliigi deeşelyylke. Toorfiin azayiledberiin talaar bykii absan toorfiin 70% ylyyni onisozoruulagdasan argaar abtadag bolko geze baicaaka. Biriigiin kedelmeriin talaar gol kedelmerinyydiigini 80% kyrter onisozoruulka. Modo beledkeliin kedelmeriiin talaar gol kedelmeri bolko modo şireke kedelmeriigi 6 dakin ylyy, basa modo otoloko kedelmeriigi 3 dekin ylyy onisozoruulka josotoi.

ç) Aradiin azakuin bykii çalabarinuudiigi şinedken baiguulka jabuulga dyyrgekiin tula eneergiin şine tulguuri bii bolgoko. Aradiin azakuigi elegtriin kyceer tasaldalgyi kangaza baikiin tula eneergiin yyzle bykende kyçe kadagalza baidag bolko. Bykii azayiledberide ba ilangajaa mitaluurgi, kiimi kojorto elegtriin kyçe jikeer kereglеke şine yiledberiin arganuudiigi ergeer keregleke, basa traasportada elegtriin kyçe ergeer delgeke, kedee azakuin kedelmeride aazamkanaar elegtriin kyçe delgeke zergeer azayiledberiigi elegtriin kyçeer jabuulka keregiigi diilenkideni byteeze gyicedkeke josotoi. Tomo tomo kotonuud ba azayiledberiigi dulaasuulka jabadaliigi ergeer delgeke. Elegtriin kyçe bii bolgokiin tula niutagtani baisan eldeb tylişe ba ilangajaa usanii kyçe ulam ergeneer kereglеke karaagaa aldan ygei yrgelzelke. Kojordugaar tabanzil dotor rajoonii elegtrestaancanuudiigi rajoon dotoroki kolboko jabuulgiigi diilenkideni dyyrgeed, rajoon koorondo kolboko ba delkei deere gaikamşag jike elegtriin kyçenii sesteem baiguulkiin suuri tabiza ekilke. (Zil dotor 9 mld kilovaadçaas elegtriin kyçe bii bolgoko Donbaas—Dneepro şadar kojoiiin sesteem jun).

d) Aradiin bykii azakuin debzeke jerenkei teempees kara mitaluurgiin debzeliin teempiin kozomdolgiigi usadkaka. Mitaluurgiin çadaliigi tabanzil dotor kojor dakin nemeze doomno peeçenyydiin çadalaas kozomdozo jabasan bolod kailuulka ceeke ba ilangajaa temerşabada tatadag ceekenuyydiigi eedeni tyrgeer ergeke; tiigeze aradiin azakuin keregceeke elegtrobolod, ferosplaav, siloozno şabada tatagdasan temer geke zergiin erkim çanartai bolod bujuu eldeb tereliin mitaalnuudiigi yiledberilen byteeke jabadaliigi jikeer delgeke; rydaagi bajazuulka (temer garka çanariigini saizaruulka) ba aglomeraaca kiike arganuudiigi ergeer keregleze temeriin rydna maitaka aza yiledberiigi ergen delgereer şinedken baiguulkiin jabuulga kiike.

Yngiin mitaluurgiigi debzyylkiin ba teeknikiin talaar şinedken kujaglaka jabuulgiin teempiigi ilangajaa tyrgedkeze çadaka josotoi. Meneenii josonii argaar (flotaaca, gedergeni tosuulka peeçe) zed abka jabadalda şilzeze eceslen oroko ba ciinkke abka yiledberide tyryy arga bolko elegtroliid argiigi ergeer kereglеze 1937 on bolkodo bykii absan ciinkiingee 70% tere argaar absan baika josotoi. Cagaan tuulga, niikeli, maagni gurba nii yiledberi emkidken baiguulka, basa alimeeni byteeke yiledberi ergeer delgeke; engiin mitaluurgiin gargaka zyileer ba ilangajaa elegtriin kyçeer aradiin azakuigi cem kangaka.

e) Aragiin azakuin bykii salbariigi ergeneer kiimezyylze ba oroo kamagaalka jabadaliigi bekizyylze çadakaar boltor kiimiin aza yiledberiiin debzeliigi nileed uragçani jabuulka. Eldeb tereliin etegzyyleliigi kojordugaar tabanzil dotor 10 dakin jikeer byteeke. Kiimiin keden şine yiledberi baiguulka jabuulgiigie ergeer delgeke (çuluu nyyrse, toorfo, slaanic zergiin katuu tylişe kiimiin argaar bol bosoruulka jabadal şine tereliin budag, plastmaasa, siifes—kauçuug g. m. bolno); Kiimiin azayiledberide teeknoloogiin tonç şine arganuudiigi nebteryylke (tereni, ilegtroteermiin ba elegtroliidiin arganuudiigi ergeer debzyylke, okin dotor gaşalgaka joso g. m. juma,) kiimiin aza yiledberiigi aza yiledberiin bişe salbarinuudtai kolbokiigi tyrgedkeke, basa keden zergiin şine tyyke ed gargaza abkiigi tyrgedkeke.

(Enenl, koogsiin azayiledberiigi kara mitaluurgi ba yngiin mitaluurgtai kolboko ba busaç kolboko josonuud bolno).

f). Menee baiguulagdasan maşiniin tomo indyystriin yndese deere kengen ba kooliin azayiledberinyydiin çukala salbarinaudiigi tuiliin jikeer delgeke. Keben bysiin yiledberi dotor bys kiike stanoguudiin eeree kedelke stanooguudiigini tabanziliin syylde 40 proceente bolgoko, liooniigi eldeke kedelmeriigi ton şineer saizaruulka ba tyrgen kedelke maşiinanuudiigi nebteryylke zergeer liooni azayiledberiiin teeknigiin talaar kozomdozo jabasaniigi usadkaka; gutal ojoko kubcasa tuuza ojoko ba ege dorglen ojoko yiledberinuudiigi bejelyylke; kambaniirobolgiigi (kolbolgo) yndese bolgon makanii kycetei tomo indyystri baiguulka; agnuuriin flootiigi nileed jikeer şinedken baiguulka argaar ulasiin zagasanii azayiledberi 70% onisozoruulka argaar baridag bolko erkim sain argaanuudiigi nebteryylze toso ilyylke azayiledber (ergeneer şinedken baiguulka.

4). Azayiledberiigi teeknigiin talaar zinedken baiguulka jabadaliigi bejelyylke kereg bol azaliin byteece jikekeneer urguulka ba bodoto gargaşiigi eris bagadkaka uçartai nekecyylen şine teeknigi ba şine yildberri erçemteigeer eer gelze abka, saitar şudalaka erilge tabina şuu. Timees deere durcagdasan zyilnyydiigi yndese bolgon tus kuraliin baicaakani:

a) Aza yiledberinyyd bol negedeki t a b a n z i l d o t o r 4 1 % byteesenees k o j o r d o k i tabanzil dotor 63% boltor azaliin byteeciigi deeşelyylke juu jere kojordugaar tabanzil dotor ed tavaar elbegeer gargaka geze teleblegdesen brograama bejelyylke jabadal da azaliin byteeceni şiidkekii çanartai baika kemzee bolno şuu.

b). bykii azayiledberi dotor eeriin yniigi 26% bagadkaka, iigeze 1932 ondo baisan eeriin ynetei zişebel kojordugaar tabanzil dotor telebleseu eeriin yniigi ulam bagadkasanii arbilalgaar 1934 ondo 14 milijaarda tekerigees basa bişe neece olko bolno.

c). Aradiin azakuin salabarida tedenii byteesen ed tavaariin eeriin yne bagadkaka zuura asortemeentiin çanariigi eris saizaruulka. Çuluu nyyrse dotorki seere ba yneserii çanariigi nileed saizaruulza çadaka josotoi. Mitaluurgiin gargaka zyiliin soortiin çanariigi deeşelyylke. Maşiiniin aşaglagdan cegnelte ba çanarigi saizaruulka, bosiin noomir olodko; keben ba lioon bysiin çanar eris saizaruulka; noosonii azayiledberide narin cembe, kamvoni kojor zergenyydiigi neleeke jabuulga jikedkeke; bys dotor narin nooso oruulza nekeke jabuulga jikedkeke; eeke nii zyil jikeer koliko zergeer myiliin çanariigi eris saizaruulka; tyykei ed, ojoko argiib ilyy zaruulka zerge sutali çanar ekii zaruulka; gakal, maka kooliin kereglegdeke eeke kojoriin kemzyyr makanii zyil dotor jikedkeke zergeer makanii azayiledberiigi saizaruulka erkim soortiin zagasa barilga jikedkeke zergeer zagasanii azayiedberi saizaruulka; erkim soortiin talka tatakiigi jikedkeze talka tataka aza yiledberiin tavaariin asortemeentiigi nileed saizaruulka.

5. Namiin XVII dugaar kural bol bykii kedee azakuigaas garka zyiliin debzelgiigi (1926 27 onii yneer) 13,1 min tek. baisanaas tabanzil dotor 26,6 milijaarda tekerig boltor juu kojoroos ylyy dakin kegzekeer tukailana.

Kedee azakuin çukala salbarinuud dooro duracasan kemzeete tavaariigi gargaza çadaka josotoi geze kuraliin ujalgalkani: gegtaaraas 10,6 ceentner urguulza 1105 milijoon ceentner oroosoto urgaca kuriaaka, geegtaraas 200 ceentnir urguulza 276 milijoon ceentnir saakariin sviooklo kuriaaka usalagdadag egegtalnraas 12 ceentnir urguulza, 7,2 mln ceen. b siin keben kuriaaka, geegtaraas 3.7 c. urguulza 9 mln c. bysiin lioon kuriaaka, mal azakuigaas 2,25 dakin jikeer tavaariin zuil ka baina,

6. Kedee azakuigaas garka tavaariin zyiliin teleblegdesen te debzel bol gancal kamtiin azalorouulka jabadaliigi cem dyyrgeba aradiin bykii azakuigi teeknigiin talaar şinedken baiguuljabadal cem bejelyylze çadaka jor deere duldiidan gyiceen bolgeze kuralani sonordkood, doodurcasan zyilnyydiigi byteekiçukalaçalba.

a). Kolkooz bykeniigi MTS-iikyçeer kangaka bolgozo 1932 odo 2446 baisanaas 1937 on kyrt 6000 tooto MTS baiguulka.

b. 1932 ondo 2225 min. morin kyçentei tendei baisanaas 3,7 dakin jikedkeze 1937 on kyrte 8200 min. morinii kycentei tent bolson traagotriin tooloşoruulk basa 100 min. kompaajan ek kedee azakuida 170 avtomobiil ek ene bol 12 dakinaas ylyy nemese bolno.

e. Kedee azakuigi diilenkiden onisozoruulka tiimees 1237 ond 80% tariaalanii gazariigi traagt raar kakalka bolko, şoroi sebkii geke kedelmeriiin 70% maşiinaa kiike bolko, tariaalangiin 60% m şinaar kadaka ba basa taria cokiko kedelmeriiin 100% maşi naar kiike bolko josotoi.

ç) agroteeknigiin sesteeme jabu giigi egeer delgeryylke; nutag b ride zeb selgyylen tarilgiigi 90 tariaalangiigi ceber soortiin kere geer tarika bolko, 50% tariaala giin gazariigi kojor bakin kaga dag bolko, 80% tariaalangiigi sa zaruulka baina.

d) Kojordugaar tabanzil dot kebenii tariaalani 6 proceento 80% etegzyylegdedeg bolko jos toi. Sveekliin tariaalanii 6% eteg zyylegdeke, foosforoor 9% baisa naa bykii deeree bolko baina. N meze milijoon ga edlyyri usala daka bolko baina.

7. Traansportiin tus tus terele reni iigabarilan dooro dursagdasa josoor açaa çirelge bol urgaka ge ze kuraliin togtoosonii: teme zamaar 1932 ondo 169 mld toonn kilomeetr çiresen baibal 1937 ond 302 mld tkm, usan meren zamaa 26-aas 64 mld tkm, usan dalai za maar 18-aas 51 mld tkm, avtomo biilaar 1-ees 16 mld tkm çireke j sotoi.

Açaa teeeke kedelmeriigi tu tus tereliin traansportanuudiin ko romdo uraa zokidoor kubaarilkii tula temer zamiigi gol traansport deere tooloboç usan ba agaariii zamaar şirene şine arganuudiig çukalaçalza oron dotoroo açaa ş reke kedelmeride tedenii çanarii gi ulam jikedkeke keregtei geze kuralni zaana.

8 Traansportiigi teeknigiin talaa şinedken baiguulka jabuulga ner çukala baina geze tus kural bo toolono. Tyyniigi dooro durcasan uul zam şiglyylen bejelyylke gebel:

a) Çukala çukala temer zamuudiigi şinedken baiguulka keregiigi bejelyylke. Tiikiin tula temer zamiigi elegtrezyylke jike tybegtei uul magistaalinuudta utaaşani 9500 klm şakuu kojordoki zam zergelyylen tabika (Uraal—Kyzbaas, Zabaikaaliin, Ysyriiskii temer zam, basa Donbaasiin temer zamuud g. m. tabika), temer zamiin jere ba bilçer staancanuudta 8500 klm utatai staanca deereki zam tabika, utaaşaa 20000 klm gazarta kengen reelsiigi kende reelseer seibike, kyyrgenyydiigi oloor baiguulka, utaaşaa 8300 klm zamda avtobloogiin argaar poeezda jabuuldag bolko, zamiin suurida şoroi saizaruulka (şoroin oromdo butarkai çuluun suuri debşedeg bolko g. m.) baina.

b) 1932 ondo 19,8 min. baisanaas 1937 ondo 24,5 min. kyrter parovoozuudiigi oloşoruulka. Tiike zuuraa kyçe jiketei tegylder parovoozuudiigi byteeze jabuulka geze oroldoko kojordugaar tabanzil dotor; açaa zedkeke keregte „F.D" tamgata kyçe jiketei parovoziigi imagti zaradag bolko josotoi, eyy nçelen—pasaziir poojezdonuudiigi zedkeke keregte „UC" tamgata kyçe jiketei parovooziigi imagta zaradag bolko josotoi; basa kaluunii elçeer jabaka (teplovooz) ba elegtriin kyçeer jabaka (elegtrovooz) zergiin zedkeke kyçe ergeer keregledeg bolko baina.

c) 1932 ondo 550 min. baisanaas 1937 ondo (kojor gol deere toolo-

Namiin 17 kuraldá zoriuulba

:yylkiin kojordugaar taban ziliin tøsøb tukai

edkeke, BK(в)N TK ulas tøriin toвçoonoor jørønkii deeree saişaagdaasn, teezisnyyd

) 803 min. kyrter vagoonuu-oloşoruulka. Tiike zuuraa açaa gi teeke vagooniigi teden doto diilenki bolgoko, basa bykii nuudiigi ørøø bejee toormoz g (avtotoormoztoi bolgoko ba i vagoonuudiigi kagasaas ecen gi negøø vagoondoo øøre zal adag (avtoseepketei) bolgoko a.

Baigal-Amuriin, Akmoliinsk aala, Moskvaa Donbaas, ka-nda-Balkaaşa, Yfaa Magnii ba bişeç tømer zamiin uta uta muudiigi şineer baiguulza by-emer zamiin utaaşani 1933 janvaariiin negende 94 min. bolko jum.

Usan zamiin talaar zoriuuta n usan zam juu kanaab mal-meteer tuiliin jike baiguulga josotoi. Tere baiguulaltanuu-kereglekede: cagaandalai-Bal kojodugaar tabanziliin=ekin utaaşaa 297 klm. ene kanaa-tyryyçiin yjede byteegdekeni ebe, Moskavaa Voolgiin utaa-127 k'm kanaab, Voolgo—Do-taasaa 100 klm kana b ede . Basa mønøø baisan Marijiin ba Moskvaareckiin usan za-sesteemiigi şinedeken baiguu-bolno. Ene şine baiguulganuud asa kuuçan usan zamuudiigi ruulka(Dneepr deegyyr oto dag bolgøko, Soozo goliigi elke, Dunda Voolgiin usan şinedneken selbike) jabuulga riigi bejalyyleed baikadamnai al dillenki usan zam şinedken uulagaasan ba SSRR—iin jiv o daki usan zam cagaan Bal-Kaspiiu dalainuudiigi nege sen ylkele bolgogdozo çadag a şuu Usan zamiin utaaşani nin. klm baisanaa kojodugaar nzilil dotor 101 min. kyrter bolko baina. Enyyntei kamta in jike ongoconuudiigi jabuul-a nileed sain bolko jum. Da ba goliin floot bol ton şine gon seliben baiguulagdaka jo I.

avtomoviiliin jabaka kødøø in talaar 1933 onii janvaariiin nde 75 min. baisanaas 1938 janvaariiin negende 580min. nobiili kyrgeke iosotoi niigi zişeked 7 dakin sakuu sen bolno. Zasamal zam ba zam kojoriigi jikeer baiguul-zamgyi gacuur baisan igi usadkaka; niutagiin kyçeer uulsan kødøø zamiigi toodo laagyigeer ulasiin kødøø in bykii utaaşiigi 210 min. neeter bolgoko baina.

Aarad'in agaar zamiin talaar in klm baisaniigi kojordoki nzil botor 85 min klm bolgoko. ygeer bol 3 dakin şıkuu sen bolno. Basa enyyntei eçyylen niutaign agaar zam uulza 1937 ondo 35 min klm. şaatai bolgoko baina.

Traanportiin aşıa buulgaka a kødolmeriiigi onisozoruulkiin r şiidkekii çanartaigaar deb-e baina. onisozoruulgada bolko toonuudani iin: tømer da gurba dakin nemeke oi (18%—oos 57% kyrter), dalain usan zamda 14% oos kyrgeke, goliin usan zamda 12 oos 56% kygeke baina.

9. Teeknig ba ed kogşoliin talaar traansportiin neileed debzke-iigi ba azaliin byteeciin debzeke keregte neileed jike tusatai zyil olguulkiigi karaaduulan kuraliin togtookoni: kojodugaar tabanzil dotor tømør zamda 43% azaliin byteece jikedkeke josotoi enyyn-çelen usan zamda 86%; ene zuura bygede traansportada 40% øøriin yniiqini baga bolko josotoi. Ilgaba-rilan kelkede tømør zamda 105%, usan zamda-36% ba kødøø zamda-54% baina.

10. Teeknigiin talaar şinedken baiguulka, teekniq igi şudalaka, azalii byteeciigi deeşelyylke daabari gyicedkeke zergiin ede jabuulgnuudiigi bekilyylke keregte şiidkekii çanartai, jabuulga bol megezeltei kødølmeriçen, teeknig ba inzeneernyydiigi beledkeke jabuulga bainaşuu. basa ebe jabuulgaar, yiledberi ba teeknigiin kereg yile jabuulka eesødiin proletaariiin erdemteniigi bii bolgoko probleemiigi şiidken bejelyylke bolnobdi. Kojodugaar tabanzil dotor kaadra beledkeke programiigi deereki zyiinyydiigi karaaduulan tus kuraiiin tøløblø-seni iin:

a) FZY surguulida 2,5 min. togtomol ba tyr kødøø azakuin surguulinuudta 1,5 min. ylyy (brigadiir, traagtarça ba busa şooferuudiigi surguuli ba tyr surguulida 700 min kamta deeree 5 milijoon ekin mergezeltei kødøl-meriçediigi beledkeke baina.

b) kojodugaar tabanzil dotor deede surguulida tuskai erdem şudalsan 340 min kyniigi dyyr-gyylen gargaka. Negedygeer taban-zil dotor 170,7 min kyn deede surguuli dyyrgesen baigaa Enyyn-tei zişebel okjor dakin ylyy olon kyn dyyrgeze garka bolno. basa 900 min kynyyd teeknikyym byyrgeze tuskai erdem şudalagçad bolzo garka josotoi. Negedygeer tabanzil dotor 3,08 min kyn teek-nikyym dyyrgesen baigaa. Enyyntei zişebel gurba dakin olon kyn kojordugaar tabanzil dotor teekni-kyym dyyrgeke bolno.

c) Aradiin azakui bykii salabari-nuudta tuskai erdem şudalsan mergezeltei kynyyd 2,7 mln bai-sanaa 4 mln bolko. Enyygeer bol 46,5 % nemesen bolno. Tiime tooto erdemtentei bol kødøø, azayiledberiiin erdemteniin too 75% nemeke, kolboo kelkiee ba tar-aansportiin 60,% nemeke, kødøø azakuin kojor dakin nemeke bolno.

II. Şinzelkii ukaanii ba teeknigiin institytyd ba ilangajaa zavoodiin labaratooriiin kødølmeriiigi tuiliin jikeer delgeke çukala geze kuralni zaana. Tyykei edelel ba tylişé aşaglaka şine şine arganuud, şine şine tereliin yiledberinyydiigi emkidken baiguulka ba şine teeknig nebteryylke keregte, şinzelkii ukaanii ba teeknigiin bolon byteemziin yysteliin bodomzonuud bol tuiliin jike kycetei zebseg bolzo øke baina.

ga olgozo çaduulka baina ge-bel:

a) uul foondiin niite kamtani 85 milijaarda tøkerig baisanaas (1933 onii yneer) 195 milijaarda tøkerig bolzo kojordugaar tabanzil dotor øsønø. Ene bol 2,3 dakin øsøsen zişeetei bolno. Tere foondiigi il-gabarilakada, azayiledberiiin şuga-maar 25,5 mld tøkerigøøs 77 mld tøkerig kyrter øsønø, kødøø aza kuin şugamaar 11,4 mld tøkerigøøs 22,6 mld tøkerig kyrter øsønø. traansportiin şugamaar 19,8 mld tøkerigøøs 38,5 mld tøkerig kyr-ter øsønø.

b) Aza yiledberiiin çukala çuka-la salbarinuud in şugamaar yiled-beriiin kyçe çadaliin øsøkeni iime kara mitaluurgiin (şirem) talaar 2,4 dakin, çuluu nyyrsenii aza yiledberiiin talaar kojoroos ilyy dakin, generaatar byteekiin talaar 2.4 dakin, avtomobiiliiin azayiled-beriin talaar 4 dakin şakuu, paro-vooziin zavooduudiin talaar 3,2 dakin, vagoonii zavooduudiin ta-laar 3,9 dakin, rajoonii elegtres-taancanuudiin talaar 2,5 dakin, gutaliin azayiledberiiin talaar 2 da kin, købøn bysiin azayiledberiiin talaar 1.5 dakin, lioon bysiin ta-laar 2 oos ilyy dakin, saakariin azayiledberiiin talaar 1,5 dakin, makanii tomo tomo kombinaa-duudiin talaar 2,5 dakin baina.

15, Kural bol dooro toologdoson çukala çukala barilganuudta tuskai sanalaa kanduulkiigi erike bai,-na.

Maşiina byteeke yiledberiiin talaar

Negedygeer tabanzil dotor ekil-sen 100 min. toonniin çadaltai kynde maşiina byteeke Uraaliin zavood, 150 min toonniin çadal-tai basa kynde maşiina byteeke kramatooriin zavood, kiimiiin ba-gazanuudiigi byteeke Ural—daki zavood, „FD“ tamgiin 1080 paro-voozo zil dotoroo byteeke çadal tai Lygaanii parovooziin zavood, zil dotoroo 500 parovooz, 500 ti-plovooz byteeke çadaltai Oorskiin zavood uta zamda jabaka 300 eleg trevooz zil dotoroo byteeke Kaşiriin elegtrevooziin zevood, 4 gol toi 54 min vagoon byteeke Uraa-liin vagoonii zavood, 50 min. mo-toor byteeke Yfaa kotiin motooriin zavood, 11,5 mln. kilovaad çadaliin tyrbogeneraatar byteeke Kaariko-viin tyrbogeneraatoriin zavood zergenyydiigi baiguulza dyyrgeke basa negedygeer tabanzil dotor baiguulsan Goorikiin avtozavoo-diigi 300 min avtomaşiina byteeke çadaltai boltor ergedkeke, Staali-nii neremzete Moskvaagiin avto-zavoodiigi 80 min avtomaşiina by teeke çadaltai boltor ergedkeke, Jaroslaaviin zavoodiigi 5 toonno açaa teeke 25 min avtomaşiina byteeke çadaltai boltor ergedkeke ba busaç zavooduudiigi ørge ikeke baina. Edenees gadana 3 toonno açaa teeke 100 100 mingan avto-mobiili byteeke Yfiimsk Staalin-graad kojoriin avtozavood, 5 toon-no açaa teeke 25 min. avtomobiili byteeke Simaariin avtozavood, ørøø engølkø, øremdøkø, çedølø kø kødølmeriiigi kiike kynde stanooguudiigi byteeke keden za-vooduud, 24 milijoon keseg go-liin deere ba şaariguudiigi byte ke çadal jiketei şine zavood, eleg tre bagaza ba transformaatar by teeke Uraaliin zavood, kooliin azayiledberiiin baiguulgiin kereg-sel byteeke ba bysiin azayiledbe-ride kereglegdeke maşiina byteeke keden beleg zavooduud ba busaç zavooduudiigi kojorduqaar taban-zil dotor baiguulka baina.

Elegtrefikaacii n talaar rajoonii staanca baiguulka. Enyyn dotoroos baiguulza ekilegdesen 250 min. ki lovaad çadaltai zyyjiviin staanca, 204 min—kulovaad goorikiin staan ca 100 min. kilovaad çatuuriin staanca 100 min kilovaad Dybroov staanca 96 min. kilavaad, Sviiriin №3 gidrostaanca dyyrgeke, Dneep rogees deeree nemeze 550 min. kilovaad—baiguulka; edenees ga-dana, 250 min kilovaad— Boobri koviin, 148 mln. kilovaad—Keeme roviin, Donbaasta çadrol jikete fe den şine staanca, 170 min. kilova ad—Çirçiqiin №1 gidrostaanca, 88 miu. kilovaad kakiriin gidrostaanca 60 min. kilovaad—gidrastaanca Kraani geze gol deere, 141 min. kilovaad—sviiriin №2 gidrostaanca ba busaç şine tomo tomokon tøb elegtrestaan canuudiigi baiguulza dyyrgeke. Basa Dumda—Voolgost roigiin kabaatai 100 min. kilovaad —Faroslaaviin, 310 min. kilovaad Reermiin 200 min. kilovaad—gvori kiin staancanuudiigi baiguulza ekilke Leeningraadta Moskvaada Naaravskiin Moskvaada Staalinskiin ba Fryynzenskiin, Sor moovodo Kanaavinskiin, Kaarikov to Krasnozavodiin g. z. keden to-mo tomonuud tulaacuulka tob staan ca (tiplocentraal) kotonuudiigi tu-laacuulkiin tula boiguulka, enyyn mete staancanuudiigi tomo tomo Faabrig zavoodtoi rojoondo baiguul ka; nerelerede 198 min kilovaad—Magnitogoorskiin, 108 min kilo vaad—Kyzneeckiin ba busaç jum

Çuluu nyyrsenii azagiledberiiin talaar tomo tomon şaktanuudiigi krgeør baiguulza, kamtadaa 143 mln. toonno çuluu nyyrse abkaar çadaltai 178 çaakta kødølgøzø ekil be

Neeftiiin azayiledberiiin talaar neefti bolbo soruulan azalcaka şi-ne beløg zavooduugiigi baiguulka (ekin nereke 46 corgo 93 kriikeng neefti ba neeftiiin busa zyilnyydii gi urasuulka utaбza kamta min ki-lomeetrees ylyy bolko sorga tabi-ka,

Kara mitaluurgiin talaarur ur-dan baiguulza ekilsen 2,7 mln. toomo şirem kailuulka Magnitogo orkiin, Kyzneeskiin, Zaporooskiin, Doodo-Tagiiliin, Azooviin. Kriivo roogiin, Liipeskiin Tyyliin ba bu-saç zavoodiigigi baiguulza dyyrge ke edeenees gadana Bakaeliin Ka liiloviin, Kyzneeckiin kojordoki, Dorono kizaariin zavooduud, basa sorgo şudkaka zavooduud şineer baiguulza tyryyşiin yjede kegølgø kø agregaadaadnudiini kødøldøzo ekilke baina.

Øngiin mitaluurgiiin talaar ne-gedygeer tabanzil dotor ekilsen 100 min. toonnii çadaltai Fribal-kaaşiin zediin kombinaad, 50 min. toonniin çadaltai Dunda Uraaliin zediin kombinaad, 50 min. toonno tuulga økø Kaspolimi-taabiin, Çe-liaabin kotodoki Ordsonikiidziin neremzete ba Altai daki ciinkiin zavooduud ba busas zavooduudii-gi kødølgøzø ekilke, basa voolko-viin ba Dnepropetroovskiin aliu-meeniiin zavooduudiigi baiguulza dyyrgeke; edenees gadana, 25 min toonno aliumeeni økø çadaltai Uraaliin zavood, 8 min toonno aliumeeni økø—Kareeliiin zavood, maagniiin, niikeliiin ba øngiin mitaluurgiiin busaç baiguulganuu diigi baiguulka.

Kiimiliin talaar tyykiin kombi, naad, siintez kauçuun soodiin za-vood, basa seernekislotaa, reziine, agşuun zyiliin juuma, laag, şine g. m. byteeke zavooduudiigi şi neer baiguulka baina.

Køngøn azayiledberiiin talaar dørbøn zuu zuun mingan eeryyl-tei Taşkakeentiin Barnauuliin. Kod sejitskiin, Çardzyygiin. xakav kaaziin g. m. købøn bys nekeke 15 tonno paabrig şineer baiguulka, tus tustaa 8 aas 15 milijoon mee tr kyrter cembe nekeke 12 tomon faabrig baiguulka, tus tustaa 18 aas 27mingan eercegtei, licon bys nekeke 12 tomou faaabrig baiguul ka, egelderen ojoson kubcasanii aza yiledberide 18 tomon faaabrig, torgonii 11 faaabrig, 100 mld paar gutal ojoko çabaltai 21 paabrig şineer baiguulka baina.

Kooliin azayiledberiin talaar negedygeer taban zil dotor ekilsen makanii 17 kombinaadiigi baiguu lza dyyrgeke; gadana makanii 23 konbinaad, saakariin keden tomo zavood, toso iilyylke ba konserve kiike keden zavood, konditviin zyiliin keden faaabrig g. m. şineer baiguulka, basa zagasanii azayiled beriin ploodigi tuiliin jikeer ør-gødkøkø baina.

Oi modonii azayiledberiiin ta-laar modo kireedøkø olon zavood, modonii teeknigiin yiledberi zerge-nyydiigi şineer baiguulka, basa negedygeer tabanzil dotor ekilsen Staasii celinlooziin celin loozo-saa-rsanii kaamskiin ba kondopoozes-kiin konbinaaduudiigi baiguulza dyyrgeke baina.

Kojorduugaar tabanzil dotor 2 mi-lijaarda tøkerig ørgøn keregseliin ed tavaar byteeke keden mingan yiledberi selbin şinedkeke keregtei gargaşalka zergeer ene keregiin yiledberinyydiigi tuiliin ørgøør baiguulka baina.

Kotiin baiguulgiin talaar aza-yiledberiin tøbiin gazar bolko keden zuun kotonuudiigi tuiliin sain baidaltai kotonuud bolqon ørgøn kødølmøri jabuulka baina. Geriin azaliin keregseliigi (usa, tylişe, ukiaal g. z.) Cøm kangaka zokistoi bairatai kamtadaa 54 mln kv meetr plooşadtoi keden mingan gernyydiigi şineer baiguulka, ko-tiin traansporta, usaar kangaka jabadal, bog burlagiigi uraskaka corço tabika jabadal, gudamza şalalaka jabadal, koto dotor cece-glig nogoo tarika jabadal g. m, zokistoigoor emkidkekiin tula kem-zyyr tøsøbiigini abaka kødølmøri jikeer kiike; soveeduudiin baişan, teeknigiin baişan, sojol ba amaral-tiin paarka. stadioon, teaatr, klyyb, kino-teaatr zergenyydiigi olaar baiguulka; Moskvaa kotodo sovee-duudiin ordon baiguulka, basa 1634 onoos tyryyçiin yjede bytese neni kødølzø ekilkeer SSRK dotor ekin tyryyçiin metropliteen (gazar dooguur tabisan tømør zam) baig-gulka baina.

16 Şine baiguulganuudiigi ørge-nøør baiguulkaar tøløblesen prog-raama bol yiledberileke kyçe øøkgø keregke şiidkekii çanartai tylicece bolko.

a) azalyiledberiiin kuuçan tøb deere dølduidan indyystrizyyleliin tvşegte şine tulquurinuud bii bol-no. Bykekolbooto ulasiin zyyn rajoonuudta (Ural, Baruun ba Zyyn Şibiir, Başkiir, Kazagstaan ba Dunda Aazida) maşiina by-teeke yiledberi, mitaluurgi (şirem, bolod ba tømøriin yiledberi) çuluu nyyrsenii azayiledberi, neefti, elegtrin elçe ba busaç azayiledbe-riiin salabarinuud tuiliin erçemtel-geer debzene.

Køndø azayilddberiiiu şine ba-rilgada zoriuulagdasan bykii zøriiin kanasani şakuu zyyn rajoonuudta jabuulagdan gargaçalagdaka bolno Zyyn rajoonuud bol 1932 ondo kailuulsan bykii şiremiin dørbunii negiigi egçø baisanaa, 1937 ondo gurbanii negiigi økø bolko; 1932 ondo abtasan øykii çuluu nyyrseuii dyrebnii negiigi egçø baisanaa, 1937 ondo gurbanii negenees ylyy-gi økø bolko; 1932 ondo rojoonii staancaar abtaasan bykii elegter elçiin 6,5 proceente baisanaa 1937 ondo tabanii negen kubi şakuugi økø bolko; basa bykii maşiina by-teelgiin 5 proceentei baibal mønøø arbanii negen kubiigi byteke bol-ko jum.

b) Bykekolbooto ulasiin çuluu nyyrse mitaluurqiiin kojordug aar tulguuri bolko Uraal—Kyzneeckiin komvinaadiigi kojodugaar tabanzil dotor baiguulza dyyrgeke; SSSRKiin dykii aradiiu azakuiin şine baiguul-guunuudta kojordugaar tabauzil dotor zoriuulagdasanç zøøriin dør bønii nege kubi juu ali køndø azayileeberiiin şugamaar şine bai guulgauuudta zoriuulagdasan zøø riiin gurbanii nege kudiaaas ilyy tere Uraal-yzneeckiin kobinaadiigi baiguulza dyyrgeke keregte garga-şalagdaka fum, Ene kombinaad bol bykii ulas dotoroo kailuulagdasan şirem bolod, tømøriin gurbanii ne-ge kubiigi kykii çuluu nyyrsenii dørbønii nege kublaas ilyygi, rar-joonuudiin bykii staancanuudiin økø elegtie elçiin zurgaanii nege kubiigi ba maşiina biteeke yileb-beriiin arbuun proceente şıkuugi 1937 ondo økø bolko juum.

c) Şine rajoonuudiin debzel dee re duldiidan azayiledberiiin bol tyykei edee abka niutaguudtaa detølene. køngøn azayileberi, kooliin azayiledberi kojoriigi ørgød køkø kerege tuiliin jike køgzøl bolko baina. kojordugaar tabanziz dotor baiguulagdaka købøn byı siin 15 kombinaadiin arbani Dunda Aazi, Siibiir, Zakavkaaz gurbanda baiguulagdaka juu Ene bol købøn bys nekeke yiledberiiin bykii SSRK dotor 2, 4 dakin arga kadani ganca Dunda Aazida 20 dakin şakuu urgaka. Tiimees tere rajoonuudta bysiin azayiledberiiin tuiliin jike tulguurinuud Baruun Sibiirte goorkiiin kizaarta, B SSR-te Bii bolko baina. Tyykei ed gargaka şine tulguurinuud deere duldiidan Baruun Sibiir Dorono kizaar, Zakavkaaz, kurgiize g. m gazarnuudta saakariin şine zavoo-duud baiguulagdaka baina. Kødøø azakuin tyykei ed gargaka ynde-sen tøbyydte køngøn ba kooliin azayiledberiiin kabaatai arisanii, noosonii, tosonii ba busa yiledberi nyydørgønøør baiguulagdaka bolno. Niutag deeree oldoko eldeb tylişe-nyydiigi abka azayiledberinyyd tuiliin jikeer debzeze, keden ra-joonuudiigi kolo niutagaas aca-aka tylişees køngølønø.

ç) Kødøø azakuin talaar orooso toi tariaa arguulka uul rajoonuud ta tariaanii azaliigi ulam erçemtei-geer debzyylze, tøb ba koito ra-joonuudtani yrgelze şeniice ur-guulka tulguuri bolgogdoko baina; zyyn rajoonuudta sveeklo tarika şike tylguuri baiguulkiin kazuu-gaar yiledberiiin urgaca taridag rajoonuudta tere urgaciigini tui-liin jikeer urguulka baina; ilanga-jaa cyletroopig (yrgelze zun bai-dag) rajoonuudta yiledberide ke-reglegdeke erkim çanartai urgaca-nuudiigi jikeer urguulka baina. Ede jabuulganuud bol kødøø aza kuin uul salbarinuudiigi ørgøkø ba urgaciigi aimag aimagaarani tuskai rajoondo yrgelze erkilke bolko yyrgenyydiigi zebøør şiid-kyylze çadana şuu.

d) traansportiin talaar baruun ba zyyn zyg çiglesen uul uta za-muudiigi seliben şinedkeke ba be kizyylke zuuraa Bykekolbooto ula siin indyystriiin şine tøbyydiigi eldeb zamuudaar kolboko ba tere ja rajoonuudiin azakuigi debzyyl-ke suuri bolko keden bøløg usan ba tømør zamuudiigi şineer bai-guulka baina. (tedeniigi nereleke-de: karaganda—Balkaaşa, Yfaa—Şterlitamaak, Rybcovka—Riider, Toomsk—Çyliim, Cagaan dalai=Baltiin kanaab g.m jum)

e) urdanaas koişo azayiledberiiin talaar kozomdozo baisan Dunda—Voolgo, Tataar, koito kavkaaz, kara Şoroito tøb mozo, Zakavkaaz Kareeli, Myyrmanii Kizaar, Alas dorono kizaar, Zyyn Sibiir g, zer-giin oronuudta tomo azayiledbe-riin debzyylke deeree duldiidan azayiledberiiin baiguulga øngønøør baiguulka bolno,

f) Yndesetenii respyyblig ba mo zonuudta tedenii gegeerel, eregyy lilgi kamagaalal, uran seikanii ba kebleliin talaar baiguulganuudiigi tuiliii tyrgeer baiguulka.

g) Rajoon rajoon dotoroni byri uran zokidoor azayi ledberigi ørø-kø ba negedygeer tabanzil dotor ekilsen rajoonnudiin tuskaila ulyr kiigi ulani sonordkoko deere il-gakiin SSRK iin azayiledberiiin kuuçan rojoonuudiigi ulam debzyyl ke baina.

Kojodugaar tabanzil dotor yiled berileke kyçe øregeer abtasan prog raama bol yndesetenii respyyblig, mozonuudiin azakin ba sojoliin ta kaar kozomdosoniiigi øødø tutaka yiledberileke kyçiigi byri uran zo kidoor ørøkø, azayiledberiiigi tyy-kei ed abka gazartani døtølyylke kødøø azakuin uul rajoonuugiigi salbari ba yrgelze erkilke urgacaa rani tuskailan ilgaka, bykii ulasaa azakuin talaar rajoonloko jabuulgii gi dyyrgeke zergiin jabuulgiigi şiidken bejelyylke çadakaa geze tus sural temdeglene.

(Yrgelzeleleni udaaki dugaarta gar na)

Kojordugaar tabanzil dotor şine baiguul ganuudiigi byteeke programa.

Aradiin azakuigi teeknigiin r şinedken baiguulka kereg azayiledberi, kødøø azakui, sporta gurbanda øøtøsen yl-riiin daaba iiin tøsøblogdøsøn ee kojoriigi dyyrgeke jabuu-l kojordugaar tabanzil dotor baiguulganuudiigi byteeke n jike programa bejelyylkiin tabina şuu.

(b) N-iin arban dolooduqaar bol ulasiin tøsøbløkø komii-zokiooson kojordugaar taban-tor şine baiguulganuudigi ke programa saşaaza. nege-er tabanzil dotor 505 milijar-tøkerig gargaşalasanaas kojor-ar tabanzil dotor (1933 onii r) kamta 133,4 milijarda tø-aradiin azakuin şine baiguul-garçaşalkaar kemzeelen so-soniigi batalana, Ene somo-mengenøøs:

azayiledberide — negedygeer zil dotor 25 mld tøkerig gar sanaas menøø kamta 69,5 tøkerig gargaşalagdaka joso-Enyyn dotoroos kubaarilakada mld tøk. baisanaas 53,4 mld juu ali kojor kagas dakin en zişeeteigeer yiledberiiin ebseg byteeke azayiledberiiin ar zoriuulka, yldøgşigini, 3,5 tøk. baisanaas 16,1 mld tøk. ali 4,6 dakin øsøsen zişeetei-kool ba aza baidaliin kereg-yteeke azayiledberiiin zamaar ulka;

Kødøø azakuida—negedygeer nzil dotor 9,7 mld tøkerig gar alasan baisanaas 15,2 mld tøk. ai nege kagas dakin øşøsen zişeeteigeer kubaarilga zoriuul-ka;

c) traansportada—negedygeer ta banzil dotor 8,9 mld gargaşalasan bainanaas 26,3 mld tøk. juu ali garba daki øsøsen zişeeteigeer kubaarilan zoriuulka.

Aradiin azakuin busa salbarinuud tai zişeelbel traansporta, kangan azayiledberi, kooliin azayiledberi gurbanii şine baiguulganuudiigi jikedken baiguulkaar tøløblesen uçar bol tede gurbanii debzeliin teempiigi ulam kurdadkaka gesen udkatai bolno şuu geze tus kura-lani temdeglene.

13. Kural bol negedygeer taban zil dotor 38,6 mld tøk. baisanaas, kojordugaar tabanzil dotor kamta 132 mld tøkerigiin ynetei ton şi-neer ba selberin şinedkeze baiguul san baiguulganuudiigi kødølgøzø ekilkeer batalana, Tere to goos azayiledberiiin şugamaar 15,7 mld tøkerigøøs 69,1 mld tøkerigiin ynetei, kødøø azakuin şugamaar 9,2 mld tøkerigøøs 15,4 mld tøke-rigiin ynetei, traansprotiin şuga-maar 7,7 mld tøkerigøøs 25,6 mld tøkerigiin ynetei baiguulganuudiigi kødølgøzø ekilke bolno.

14 Şine baiguulganuudta gar-gaşalkaar oldoson kemzee ba ton şineerba selbin şinedkeze baiguulsan baiguulganuudiigi kødølgøzø ekil-keer abtasan programa kojor bol Byke kolbooto soveed ulasiin yi-ledberi—teeknigiin kyçe çadaliigi tuiliin jike bolgozo çaduulka ba aradiin azakuin çukala çukala sal-barinuudta batalan kamagaalka kyçe çadal togtoon baiguulka ar-

---

Olonii zøøriiigi yrigçed

(A g a)

Urida Agiin somonii Udagantiin tasagiin „Kubiskal tujaa“ kolkoo ziin gøşyyn Daşanima Dabaagiin gegçe Agiin № 2 MTS-de taraag teriin kødølmeride kolkoozoos tu-sagaar doogovoroor kødølmerilzø baisan aad keniiç zøbşøøl ygei-geer tende toocogoo kiize øøriin jabasan keløsøø abça idesen ba traagtariigi keden dakin ebdesen geke mete jabadalnuudiigi yzyy keer yle baran MTS iin traagtoriin kirosiinaas 10 garan liiter kulagai lan abaad Zydkeli ba Tabtaanai nutaguudaar liite byriiin 7—8 tøk. kudaldan kunzaza jababa.

Ene niitiin zøøriiigi yrigçe ete geedte kuuliiin kemzee abka çuka la ba kolkoozdoni bailgaka bujuu ygei tus asuudal tabika çukala bai na.

Go. ·B

Modobeledkel jike tasaldaltai jabana.

M-şiberiin aimagta 4-dygeer kvartaaliin modobeledkeliin tøsøb 8000 k[m. baisan. Enyynees dikaa bol 23 boltor negeç k.[m. modo beledkee ygei suuza baina. Ene jike tasaldal juun deerees tokioo-dobo gebel, M.-şiberiin nam ba soveediin emkinyyd, modobeled-keliigi toogoo ygei „eelzeende tabiza“ en tyryyn tariaa beledkeli gyicedkeed tyynii syylde modobe-ledkelde orno geze oportoniisoor kandasan deerees odoo iime jike tasaldalda oroson baina çuu.

M. şiberiin nam ba zeбleliin emkinyydiin urida ene tokioodoson boloço ygei tasaldaliigi eris kub l-gaza, bolşoviigiin kurdabçalgaar køtølberilebøl, tesøbtø 8000 k[me-ter modobeleskeliigi ton oiriia cagaa gyicedkeke kyçe çadal baina.

Ugar iimede kabaatai emkinyy-diin mønøø øderiin zorilgoni bol, kolkoozçon ba ømçiin azaltanii dunda oilgoltiin kødølmøri tabiza, bykii kyçee modo beledkelde kanduulza, oiriin cagaa, osoldol tasaldalaa usadkakani zailaşa ygei utalga møn.

Ynenii tuskai bıçegçe b. M, biin [illegible]

Ivaniiçeskiin somsoveediin kədəlməri bol bolşoviig kolkoozuud ba çanga çadaltai kolkoozçonii tələə temeceke temeceliin zam mən

TYYKEESENI BIÇIIKAN KELEBEL

Negedygeer kuudasa

Ivaniiçeskiin selsoveediin enyynii uridaki baidaliin tyykees karaad yzekede Alairiin aimagiin ene „taigiin bulan" bol ynendee Alairiin Çegloovton metiin kubiskalda esergyy kədələənii uurgai mən bai mən baisan. Ene gazaraa ədər ba tuiliin karankui səniç Çegloovtonii şaika bol əəsədiingəə kubiskalda esergyy təsəbyydiigi zokioozo soveed zasag kuuli ba kolkooziin baiguulaltiigi toiruulan ajuumçagtai bydyylig yliger tuuzanuudiigi taraan ugluu bulangiin caanaas kolkooziin baiguulaltiin pioneernyydiigi cokizo, tedeniigi korlozo kabçaza baisan ba tere yjede zaluukanç bol beki bata baisan azaliin şine şine foormonuudiin kəgzəltədə ene şaika bol əəsədiingəə kubiskalda esergyy byke kyçe çadalaaraa obtolon orozo baisan.

Kolkooziin kədələənii pioneer mən kədəənii idebkite bəgəəd şine urgaza baigaa toskonii baatar bata temecegçe bı komsomool nək. Koosti Inanaak gegçe tede muukai zorilgonuudiin çusata garaar geegdeze kocorson. Mən sənəzə baigaa daisanuudiin tere muukai gariin kyçeer kolkooziin erkim sain brigadiir—udaarnig Andriyyşeenko gegçiigi korzoko muuşalka jabadal emkidkegdesen baina. Mən ede muukai garnuud bol əəsədiingəə aagluta mən bolko talkanii arki neredeg Peetr Ivaanoviç geze negen kyniigi damzuulan, zaluuçuudiigi socialiis baiguulalta ba bolbosorongui josonii şine baidalaas kagacuulka jabuulga kiike meteer eldeb janziin korolo kereg yilenyydiigi yyskesen.

Ydeşiin ydeşe byride ene Peetr Ivaanoviç gegçiinde „jarildaza suuka" geze nerleze cuglaraad, tendeni socialiis baiguulaltiin daisanuud bol əəsədiingəə kulaagiin, kubiskalda esergyy nomlolnuudiigi nebteryyldeg ba kolkooziin şine baidaliigi əməglən kelsen, teden bykeniigi gazar delekei ba tengeriiin teme geke meteer ailgadag baisan. Ede cuglaan deere jabuulagdadag kubiskalda esergyy nebterelge bol arki, zugaa salagai samuu jabadalaar ydeşegden əngərgədədəg baigaa.

Ivaniiçeska dotoroo bolzo baigaa ede byke jabadalnuudiigi tere yjiin nutagiin zasag kuuliin karaa ygei bujuu karaa ygei mete bolood baidag baisani aja ygei baigaa gebeç ene faagta bol faagtaaraa yldesen. Arki uulgan, samuu saliagai jabadalnuud degzyylegdeze, zaluuçuudiin dundaki kəmyyzyyleliin kədəlməri oişoogdoson ygei unşalgiin baişan, tyynii kədəlməriçən, surguulinuud ba tərə gegeereliin emki zurgaanuud ton muu baisan.

K jordugaar kuudasa

Selsoveed ba toskonii bygediin cuglaanuudiin togtoolnuudiin dansa geze nerlegdedeg Ivaaniiçeskiin tyykiin kojordugaar kuudasanii niuuriigi neegeed yzekede tanai Ivaaniiçeskiin selsoveedte kyn jaakadaa kojor sara dyyren tariaagaa tariza baidag gazaraa kakalkadaa gancakan gazariin kərəsiigi dalantaigaar kedergədeze jabadag ba yrisee əəsəər dyyrçoson gazar dutuu jabuugaar tariza. baidag baisanii zuragni taanarta ileken bolzo əkə

Ivaaniiçeskiinkiianii rooz ba şiniiciin urgaca bol kojor ziliin urida ene ziliinkiees kojor gurbadakin baga baisan. Ivaniiçeskiinkin bol əəsədiingəə kubi zajaanda gomododog, unşalga kiilgedeg, gegeen burkadaas tuslamza guidag baisan baibaç tere baidalni ondoo boldog ygei baigaa. Urgaca muu, tariaan ygei, mal azal koino kozomdoson. Tyynees ondoo baika argaç ygei baigaa—„juu tarisan bainaç tyniigee kadaza abkaç" geze zəb.

Əəriingəə zargal ygei baidaliin bodoto şaltagaaniigi ivaaniiçesketanii olonkini oilgodog ygei baigaa. A oilgodog kynyydeni kolkooznuudiigi baiguuldag ba bekizyyldeg, angiiin daisanuudiin kurca esergyyceltei tuladag, kulaag Çegloovton ba busadiin tabisan ile ba niuuciin narin jabuulganuudtei alkaka byrindee tusalalcaza baidag baisan.

Gebeç daisan bol kozomdoson. Toskonii sain baisan kynyydiigi kardaka muuşalka jabadal ba kulaaguudiin kidolgo bol jamar tusa əgəsən ygei Ivaaniiçeskiin selsoveediin batraaguud, ygeiteiçyyd ba dunda çadaltanii sain talani Çegloovtonii koinoos bişe Andriyşeenkotonii koinoos dagaza oçoson.

Daisan bol butacokigdoson. Udaridagçadani ileryylegdeze, zailuulagdasan. Selsoveedtoni Aikomiin zygees baatarlig bata idebkitei Çerbanoov ilgegdesen. Ivaaniiçeskiin batraag ygeiteiçyyd ba dunda çadaltanii kolkoozto oroko zamni ceberlegdesen.

Ene ədərəəs bujuu enyynii urida kojor ziliin caanaas Alairiin aimagiin „kara gərəəsənii bulanii" tyyke bol kuuçan tyykees ton ondoo şine tyyke bolzo ekilne.

BOLŞOVIIGIIN POTREED

Ivaaniiçeskiin selsoveediin kətələgçə Fioodor Grigoorijeviç Çerbakoov bol əəriingəə tukai dura ygeiken ba eagakanaar jarina. kojor zil dotoroo selsoveediigi kətəlzə baika zuuraa tyynii urguulsan toonuud,ceentniroyyd gegtaarnuud ba amidii kynyyd bol əəriinı tələə juunaasaç sainaar keleza əgənə geze Çerbakoov medene.

...soveediin kətəlkə kədəlməri deere cag yrgelze jabasan. Mənəə Ulaan gabijaata Ivaniiçeskiin selsoveediin tyryylegçe baina.

Çerbakooviin əərə çanarani juub gekede bolşoviig josonii şudargui ceke zantai. Çerbakoov bol çen zorigtoi deerees berkeçeelnyyd ba kulabguudiin zanalga sedelgenyydees aidag ygei. Ene kyn bol namiin daalgaza əgəsən keregiin tələə cukarilta ygeigeer temecedeg.

Fioodor Grigoorijeviçiigi kyn byken ba bagaçuud barandaa medeke tanika. Tyyniigi kyn byken kədəldəg ba gancakan əəriin gəə selsoveed dotoroo bişe mən tereçelen aimagiin kətəlbərilegçədiin dunda kəndətei.

Fioodor Grigoorijeviçiin kədəlməriiin gol meeted bol gyicedkelgee şalgaka kinaka jabadalaa tobço todorkoi kədəlməritejəə kolbogduulan taaruulza çadaka çadabari mən baina.

Ilaltiin toonuud

Kuuçanii, arakinça balar Jvaniiçeske deere nək. Çerbakooviin jireketei kamta kara kerees tabigdasan.

Ulaan gabijaata Jvaaniiçeskiin selsoveediin tyryylegçe—Fioodor Grigoorijeviç Çerbakoov bol nam ba tyynii udaridagça nək. Staalinii kədəə toskondoki kədəlməri tukai zaabariigi komuuniist josoor gyicedkedeg. Ene kyn bol kolkooziin baiguulaltiin daisanuudiigi butacokiko jabadaliigi emkidkeze çadasan, əəriingəə kədəlməriiin gol salbariigi ton kurdaar ba zəbəər olzo absan.

Tiime salbari bol amidii kynyyd mən baigaa! Tedeniigi tanika, kyn bykeniigi nere ba obogooroni medeke, kyn bykenii əərə zangiigi medeke, kaişaaç bişe baigçadiigi medel nələəndəə oruulka ba tedeniigi kəməzyylke, urguulka ba teden deere tulaza kədəlmərilkə-ene bol minii kədəlməridəə orozo ekilseer gyicedkedeg erkim tyryyşiin gurim ba gol surtal ujalga mən geeşe geze Fioodor Grigoorijiviç kelene.

Tiime bolşoviig Çerbakooviin emkidkesen amidii kynyyd bol ekilsen keregiin amzaltiigi şiidkesen.

Koino geegdesen ba kulaaguudiin sabataaziin oroilzo baisan selsoveed baisanaa Ivaaniiçesk bol ulaan gabijaata erkim sain selsoveed mən bolson.

Gyicedkeliin toonuudiigi karaad yzejaa

Ivaniiçeskiin selsoveediin tariaaçanii 485 ailnuudani kolkoozçoson bujuu Ivaaniiçeskiin selsoveediin byke arad zonii 83% bolno.

Kolkooznuudiin emkidkegdekiin urida selsoveediin arad zonii olonkini batraaguud ba ygeiteiçyyd baisan bəgəəd dunda zişeegeer ababal nege tariaaçanii ərkətə ailda 0,5 gaa tariaa taridag baisan. Mənəə bolkodo Ivaniiçeskiin kolkooznuud bol dunda zişeegeer ail byriiin 5 gaa taridag ba zarim kolkooznuud 6 7 ga taridag bolson. Kabariin tarilgiin kampaaniiin təsəb bol 525 ga ilyybçelen gyicedkegdesen. Ene zilde garsan urgacani Ivaaniiçesketende yzegdee ygei jikeken deeşee bolzo, gaagaas 15 16 ceentnir garsan.

Ivaaniiçesketen bol azakui ba ulas təriin çanartai çukala kompaanuudiin təsəbyydiigi gyicedkeke talaar tyryyşiin zergede jabana. Selsoveed dotoroo tariaatuşaalgiin təsəb bol byri nojaabri 1 kyrter 100% gyicedkegdesen yriseni ba strakovoi foondonuud 100% kaagdasan. Kolkooziin olziigi uridçalan karaalza kubaaka jabadal bol byke kolkooznuud dotoroo dyyrgegdesen Odoo yjede 1934 onii kabariin tarilgada kereglegdeke kədəə azaliin maşiina zebsegnyydiin zasabari kyçeteigeer jabaza baina. Finaanşiin kampaaniiin təsəb bol cag bolzo roos urida 103% gyicedkegdesen. Eeksport ba noosonii beledkeliin təsəb cag bolzoroos urida ilyybçelen gyicedkegdesen. Maka beledkeliin təsəb bol dekaabri 15-nii medeegeer 94% gyicedkegdesen. Ivaniiçesketen tosobeledkeliin təsəbiigəə gyicedkeke oirtoson.

Kolkooziin çangaçadaltai aza baidal bol Ivaniiçeskiin kolkooznuudiin qazaa orood baina.

Kolkooziin olziigi uridçalan zişeelze kubaasan kubaariaas karaad yzekede kolkooziin azalta ədərtə dunda zişeegeer 5 kilograam kyrteke ba Bolşoyysovskiin kədəə azaliin „Kliyyçii" „Goornii" geze arteelnuud dotoroo azalta ədər bykenii 7 kilagr. kyrteke baina.

Ene ba busa busa kolkooznuudiin geşyyd bol əəriingəə ynen ceke ba erçemtei kədəlməriiin yreer, udaarnigiin nere abça kolkooziin olziigi eceslen kubaasanii syyleer 400 500 ba 600 pyyd tariaa abka bolson baina.

Ene zilde Bolşoyysovçkiin kədəə azaliin geşyyn bəgəəd enyynii urida dunda çadaltai baisan nək. Kyliçeenko gegçe azalta ədərtəə 37 ceentnir jaarca, 31 ceentnir gerşyyke ba şara budaagiin kyrpee abka baina.

Kolkoozçon nək Semioon. Şkyyrko gegçe (enyynii urida ygeitei baisan) ene zilde, azalta ədər nyydtee 22 ceent, ropz, 19 ceent. şin ice ba 1,16 ceent. kryfee abka baina.

Enyynii urida mən ygeitei kyn baisan kolkoozçon nək. Afanaasi Bandareenko gegçe azalta ədərnyydtee 14 ceent, rooz,11 ceent. şinice ba 0,74 ceent, krypee abka.

Tiime tula tarilga, paar beledkel ba kuriaalgiin kampaanida ynen sainaar azallasani yreer kolkoozçon kyliçeenko gegçe 423 pyyd, nək. Şkyyrko 294 pyyd ba nək. Bandareenko bol 123 pyyd tariaa abka baina.

Manai tere Bolşoyysovskiin kolkooziin olziigi uridçalan kubaakadani olziigi azalta ədəriin 3 klogr. 637 gr. rooz 3,15 kilagr. şinii ce ba 193 graam kyrpee kyrteke bolson baina.

Tiigebeç ene kynii aza baidalni souirkol ygei bişe. Bagaçuudiin baişan dotoroo kəməzyylegdesen ənəçən kyn ba keden zilde kəndə kyçer azal dooro niuruugaa nugalsan batraag baina.

—7 nasanaas batraag jabaza ekilsenbi. Minii ezen bol nasanii zişeegeer nadiin kyçekyrke ygei kəndə kyçer kədəlməriigi bytee geze albadadag baigaa. Əşəə baga nasatai baikadam tere ezen nadiigi gutaasan bəgəəd tere cagaas koişo bii bol kagad bejetei bolson.

Sibiiriin əbəliin taiga dotoroo Kaapli, Semioonoviin baandanuud ba Donskoi, Razvozzaajev ba Zamaaçikovtan aimagiin zize bələgyydtei gardaldasan katuu temecelde bolşoviig çerbakoov bolbosoron garsan baina.

Kubiskalda esergyysegçediigi eselen butacokisonii syyleer Çerbakoov bol doodo şatiin azakui ba...

Too-tolgoim oloşorozo baina.

Ivaniiçeskiinkin bol socialiis maliin tələə temeceke temecelde erkim sain zişeete kədəlmərinyydtei azai.

1933 onii dotor eberte tomo maliini too 91% bajuu 742 tolgoi əcəsən baina.

Maliin olon bolzo baisan uçar bol ilangajaa şine təliigi erkim sainaar bailgaza koinoosoni erkiim karalga emkidkeze jəsənkii deereni malaa erkrim sainaar bailgasan deerees bolson.

Gakain too nege zil dotor 169% deeşelzen 1933 onii janvaarida 400 gakai baisan aad, mənəə 1000 aas ilyy bolzoi. Konidiin too bol 250 tolgoigoor deeşelsen, Moridiin too tolgoi 9% urgasan baina.

Ivaniiçeskiin kolkoozçonii sociaiiz maliin tələə temecelde olson amzaltanuud juun deereese be gekede: tedener bol nək. Staalinu „kolkoozto ynen sədkeleer kədəlmərilkə ba kolkooziin zəəriigi gamnaka" gesen tyykete zaabariigi yndeselsen—somsoneediin kətəlbərieer tugal ga kuriga byriiin tələə erçemtei temeceze, ynekeer ariuun ceber sedkeleer kolkooziin zəəriigi kamagaalan gamnaza kədəlmərilesənii uçaraas bolno.

Ivaniiçeskiinkin bol socialiis maliin kəgzoltədə zinkeni kubilalta bolgo kiin tula, maliigi kariuucalga ygeigeer karadag jabadaltai eris temeceze, brigaadanuudaas ba kolkooznuudaas—byke deereni socialiiz maliin kəgzəltiigi korlozə baisan angiiin karça etegeedyydiigi juunaasaç tyryynceberlesen baina

Selsoveed ba tələəlegçədiin gryypenyyd bol, socialiis maliigi kəgzyylke gedeg kereg, kolkoozçoniigi çanga çadaltai bolgokiin tələə temeceliin salgaza bolkogyi kubi mən geze, kolkoozçoniigi mederel tei bolgokiin tələə aikabtar jike kədəlməri jabuulsan baika juma,

Angiiin daisadtai ba mən zize engiin sanaltai bolon kolkooznuudiin çanga çadaltai baidaliin temecelyyde socialiis maliin tələə bodoto temecegçed ba udaarniguud garça jiresen baina.

Kyliçeenko—urida batraag keden arban zilde pomeesçigte kədəlmərilsən bəgəəd, odon kolkoozto baikada socialiis maliin ilaltiin erkem kidkegçe mən Ene bol odoo Bolşeyysovkiin kolkoozto moriçon bə gəəd moridiigi erkim sainaar bailgaza ba karaza baidaag azai. Enyynde negeç turankai ba niuruu əbəçən bolon muu komuud zebsegtei morin baika ygei. Tedenii moridiini bol mən sairkaza baimaar azai,

Bolşeyyscvskiinkinii ganca moridiini ziseeteer bailgagdadag bişe mən busaç maluudni dulaalsan bairada baidag bəgəəd koinoosoni sain karuusatai baina. Ene kədəlməridə urida batraag jabasan odoo əcəşegyi udaarnig—nək. Zoolbo gegçe baina,

„Ykraina" kolkooziin malnuudiini urida koroson cuutai aad, mənəə mal azaliigi ziseeteer tabiaad baina. Ganca nidonon zilde keden arbaad muudasan gakainuudtai baisan aadla mənəə 200 gakainuud ton ceberken, saruulbairanuud dotor baina.

Ene komuuuda 70 nastai Babaajeva geze kygçen aikabtar jike kədəlməri kiideg bəgəəd, tyyniigi gagca Ivaniiçeskiin selsoveed medeke. bişe, Alair aimag medeke. Tere kygçen iime əndər nasatai bolboç, əder sənigyi gakain feermede cagaa əngərgədəg bəgəəd negeç gakai ba porşoonko ykyyl deggyi. juma

Nək. Babaajeva erkim udaarnig bəgəəd, tyynii kiisen kədəlməriiin sain çanartai baidag tula, respyybliigiin socialiis mal azalii udaarniguudiin kui kuralda ilgegdekeer tomilogdobo.

Ene zil „Ykraina" arteelda uuzam, dulaan maliin bairanuud barigdasan bəgəəd, tyyn dotorni byke maluudni baidag azai. Mən ton erkim karalga ba koolluulga emkidkegdesen.

Mal azaliigi erkilegçe nək. Kovalioov bol kojor zyil medeke: aalgagdasan keregte onco kariuucalga ba kolkoozto ynen şudarguu kədəlməri. Tere bol ene kojor zyilgiigi brigaadaas, mal saagçadaas ba karagçadaas erideg bəgəəd, eneni bol mal azalda şiidkekii debşeltiigi kangaasan baina.

Ivaniiçeskiin kolkooz bol ganca zunii cagta gakain ba konidiin dulaan bairanuudiigi bariza çadasan baina. Moriçon Kovooli, mal erkilegçe Andrinşeenko, udaarnig-Dovgaali, Bidçeenko, Sogvineenko gegçed ba busadç socialiis maliin kəgzəltiin tələə erkim temecegçed azai.

Ede kolkoozçon-udarniguudiin azal bol (urida cagta kynde şagtaga geze sanagdaka baisan) tedenii nerenyydiin gabijaata kereg mən. Tedenerte nək. Stalinii „kolkoozto ynen sedkeleer kədəlmərilkə ba kolkooziin zəəriigi gamnaka" gesen zaabari bol kolkooznuudiigi emkidkeke ba aza akuin talaar bekezyylke bolon kolkooziin çanga çadaltai baidaliin temecelde kətəlbəri bolson baina.

Ivaniiçeskiin kolkooznuud bol

Bolşoviig kədəlməriiin meetod

Ene zil dotoroo Ivaniiçeskiin somsoveed dotoroo jabuulagdasan kabariin tarilga, kuriaalga ba tariaatuşaalga bol kolkooznuud tuskai kolkoozçonii çen zorig azal kədəlməriiin baatarlig zişe nyydeer jikeken batalig bai[...] „Ivaniiçesk", „Kliyçii", „Gornii" ba busa kolkooznuud, kolkoozçonoos: 18 nasatai komsomool Andrei Roodin, batraag nək. Andriişeenko, brigadiirnuud Briceenko, Koroovkin, Bandareenko, Prooviçev Vasiilijev, Tkaçeenko, Cemioon Jyyrko, udaarniguud nək. Didikov, Anastaasi Dovgaali Babaajeva, Kovalioova ba busa keden arbaad iime udaarniguud bol ulaan gabijaata Ivaniiçeskiin selsoveed kabariin tarilga kuriaalgda ba tariaatuşaalgiin dere çen zorigto baatalig kədəlməriin tyykele erkin sain kuudasa biçesen baina.

Ivaniiceskiinkinda 1933-da azakuin zil bol jikeken temdegtei zil mən baisan gebel urgaciin [...] şee bolson ba kolkooziin çanga çadaltai baidaliin kəgzəltei nə[...] kamta Ivaniiçeskiin kolkooznuudiin zişee deere kynyydiigi şin[...]ken kəməzyylkə jabadaliin tyryy şiin yrenyyd ileken baina.

Ende juum tukai kelegdə gekede əngərsən zilde sabai kiize baisan aad odoo zilde daa şine janzaar kandaza, pro[...] nariin ulas əmənədəki əəsedii ujalganuudiigi tariaatuşaalga, [...]siin kampaani ba maka, tosobeledkel bolzoroosoni urida ceke ba gyiçedkesen kolkooz tukai kelegdene,

Kabariin tariiga bujuu kuriaalgiin kədəlməriigi abaad yz[...] ede zorilgonundiigi gyiced[...] keregte selsoveed jamaraar ka[...]za orodogbi.

—Bidener bol depytaadiin pe, selsoveediin seegçe, kolkooziin idebkiten bi əşəə bazaa deere tulaza kədəlmərildəg san—geze nək. Cerbakoov k[...] Jakadaab gekede kereg by[...] amzaltiigi kyn şiidkedeg medesen.

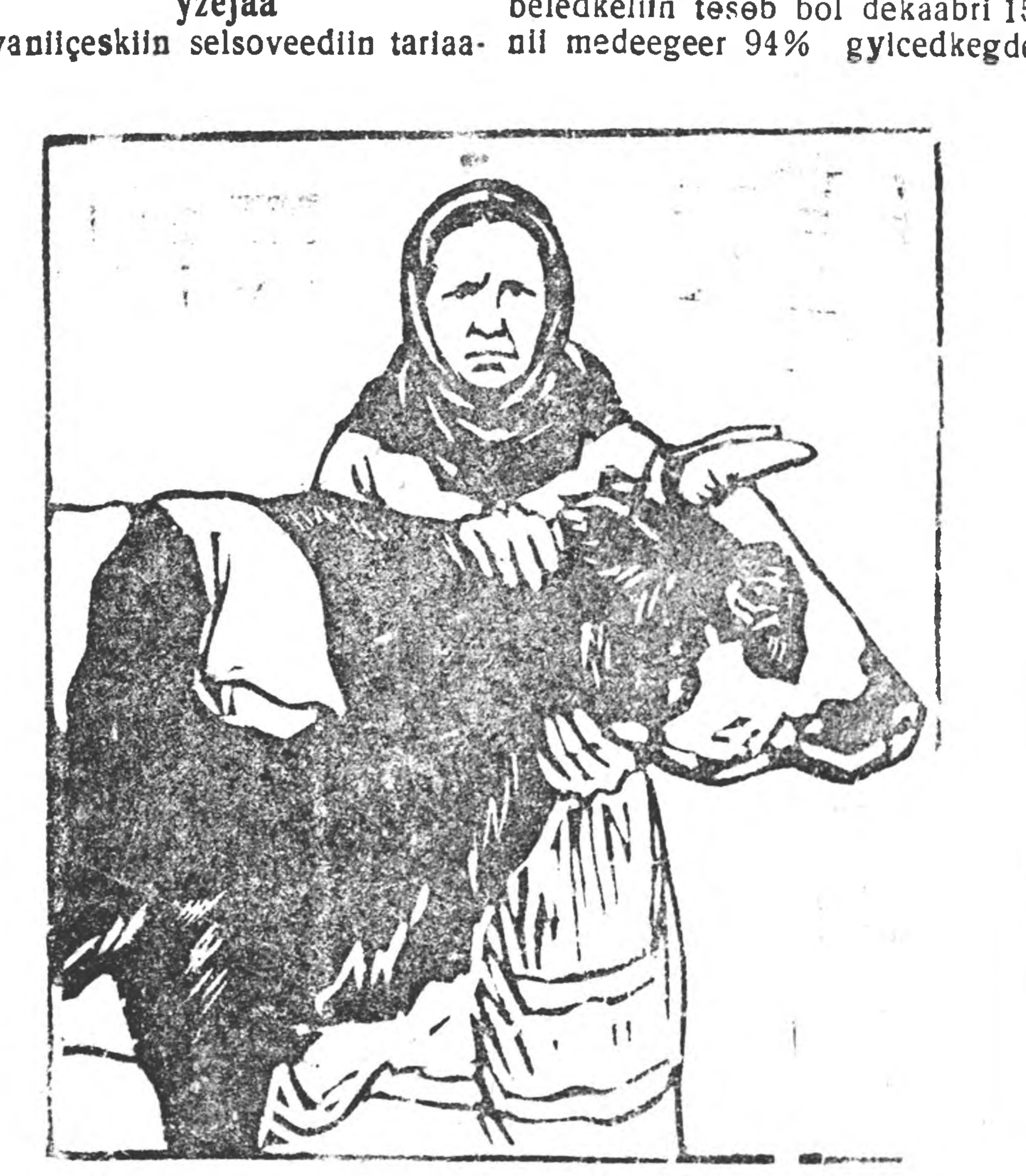
Erkimyydiigi urmazuulan, [...]rinuudtani niitiin kemzeenyy[...] abka meteer kəməzyylze, əd[...] byteeciin noormo ba kədə[...] bykeniigi dyyrgeke bolzorpuu[...] kolkoozçon bykende ileken [...]ko jabadaliigi tulsan Ədəriin teeciin noormiin ali zergeer [...]cedkegdeze baisaniigi k[...] baigaad bidener bol cag yrg[...] dee belen baiza, aldagdal [...] daliin uçarkada jabuud z[...] şineden zasaraza, tede tasa[...] nuudiigi gargadag ygei baiga[...]

Manai er de tariaakuri ialgiin kədəlməridə nutagiin surgagç[...] kətəlbəri dooro jabaza, baga[...] bol koolos cugluulka ba ge[...]tei temeceke talaar nileed jik[...] kədəlməri kiisen ba teden[...] kolkooziin boiguulaltiigibekiz[...]ke talaar bodoto azaliinkabaa[...]ga kiize sain gekzaam n ba[...] baina. Maşiina ba kolkoozçon[...] kenii kədəlməriigi daiçalkui j[...] beledkesen ba emkidkesenii [...] Ivaniiçeskiin selsoveed do[...] kuriaalgiin kədəlməriigi cag[...] zortoni dyyrgeke jabadaliigi [...] gakiin caana zergelze s[...] Aliaadiin selsoveed kolkooz[...]ta sociaaliis tuslamziin aqui[...]te byksiiriigi cag darui emkid[...]

Ede byken juun deerees bo[...] Uçarni tere selsoveedto kə[...]çed bişe manuulinuud suus[...]den bol kabariin tarilgiigi [...]kee ygei. Tarilgaa udaan ba[...]gaar kiisen, tyyniigi kuriaa[...] byri muugaar kədəlməriçən[...]niiçesketen orooso tosozo a[...] kaircag ygeigeer negeç alka[...] badag ygei baikadani, al'aa[...] bol enyyniigi ilyy deere t[...] baina əbəsəkuriaalgaa cag toni jabuulaa ygei, nilee əbəsən əzəsən ba mənəə nuudni tezeeleer gyiced k[...]daa ygei.

eesədiingəə selsoveediin ke[...]riəər ba mən soveediin tyry[...]ko katuu çanga bolşoviig Şerbakooviin kətəlbərieer 2 [...] 5 ziliin 2 daki zilde mal [...] ilaltannudiigi byri jikeer b[...]ze baina.

Tedener bol socialiis mali[...]ləə temecelde byri jike [...]tanuudiigi olko ba Buriaad o[...] ganca Zyyn-Kizaar dotor [...] byke kolbooto ulas dotoroo jabasan mal azaliin baaza b[...]kiigi kysen temekeze baina.

Ivaniiçeskiin arteeliin erkim udaarnig Andriişeenko.

Redaagtoriigi orologço B. VAANÇAGIIN.

Тип. ГЖИ. Бурлит №